

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Haandbog i Verdens-Historien. Anden Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Haandbog i Verdens-Historien. Anden Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 246. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1836_518A_2-txt-shoot-idm14276.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Danskere og Nordmænd.

Blandt alle de Mundheld i Studere-Kamrene, der til en Tid gjaldt for Orakel-Sprog, men var dog kun Vis-Vas, er neppe Noget blevet mere berømt end det, at en *Historie-Skriver* maa hverken have *Religion* eller *Fædrene-Land*, altsaa, grundig forklaret, hverken Phantasi eller Følelse, hverken Aand eller Hjerte, men kun iskold, stærblind, tvivlesyg, kiødelig Forstand. Modbydeligheden og i alt Fald Farveløsheden af de Historier, der skrives efter denne Regel, har imidlertid noksom beviist dens Ubrugbarhed, saa nu seer Man heller, naar galt skal være, *Historie-Skriveren* saa blindt indtaget for sin Tro og sit Land, at han derudenfor kun finder Helvede og Barbariet. Dog, hvor taaleligt for Læseren end Dette kan være, i Folke-Historien, naar kun *Skriverens* Tro og Land baade er værd at ændse og virkelig opflamme ham, saa bliver det i *Verdens-Historien* dog næsten utaaleligt, og er i alt Fald ærgerligt, da Man, ved 247^{at} ville have alle Folk og Tider støbt i een og samme Form, selv den Bedste, aabenbar er uenig med *Skaberen* og *Forsynet* og kan da umuelig enten fremme eller forklare den mangfoldige Udvikling af Menneske-Livet, Man saa aldeles miskiender. Her, som allevegne i vore Dage, er da gode Raad dyre, thi der gives kun *Eet*, som Man nødig vil følge, nemlig at indgaae et mindeligt Forlig paa billige Vilkaar. Om derfor ogsaa Læseren mener, at den *fuldkomne* *Historie-Skriver* vilde, saa at sige, have alle Religjoner og finde sig hjemme *allevegne*, hvor det gik nogenlunde *menneskeligt* til, maa han dog betænke, at den *fuldkomne* *Skriver*, der desuden kun vilde passe til den fuldkomne *Læser*, er endnu ikke født, og bliver det aldrig, hvis Man ikke, indtil videre, i dette Stykke af Livet, som i alle Andre, tager til Takke med det Ufuldkomne, saa Man maa være glad, naar Man under Læsningen af en *Verdens-Historie* sporer Øie for Himlens Billede i alle de Vande, hvori den paa nogen Maade kan speile sig, og Deeltagelse i alt Menneskeligt, om Man end seer, der er kun eet Punkt, hvor Himmel og Jord ret mødes for *Skriverens* Øie og kun een Skikkelse af Menneske-Livet, han inderlig elsker. Til Giengæld maa *Skriveren*, om han end tænker, alle rigtig oplyste Mennesker maatte indsee, at *hans Tro* var den *rette* og *hans Folk* det *bedste*, dog komme ihu, at saalænge han skriver for at fremme Oplysningen, forudsætter han selv, den er, i det Mindste hos hans Læsere, endnu ufuldstændig, og at hvem der, uden selv at være *en Gud*, vil troes blindt, arbejder kun slet paa rigtig Oplysning. Medens han derfor med *Rette* tager sig den Frihed at være baade sin Tro og sin Kiærlighed bekiendt, naar Talen er om deres Gienstand, maa han dog hverken ved Haarene trække dem ind, hvor de Intet har at gjøre, eller stræbe at udpine den Bekræftelse paa deres Ypperlighed, kun Frem-Tiden eller maaskee først Evigheden kan give, af For-248^{Tid} og Sam-Tid. Fordringen er billig, thi kan han ikke anderledes overtale sig til at lade det, menneskelig talt, Store og Ædle under alle Skikkelser og Himmel-Egne vederfares Ret, saa kan han dog for det Meste naae det, ved, som en *Engelskmand*, aldrig at sammenligne de Fremmedes med sit eget Uforlignelige, men kun med alt Andet under Solen. Vel er denne Upartiskhed altid kold og brøstfældig og stundum saare frastødende, men, som Man især føler ved at læse *Gibbon*, dog immer tilstrækkelig til med Muntherhed, Friskhed og Oplysning at holde Læseren skadesløs.

Saadanne Betænkninger kan vel synes overflødige hos en *Skriver*, der ei blot hører til et beskedent Folk, men fører et Sprog, de Fremmede ei agte det Umagen værdt at forstaae; men Beskedenheden, der i en rigtig Sammenhæng ogsaa maa have sine Grændser, har dem uidentvivil snævrere hos denne Penne-Fører end hos de Fleste af hans Lands-Mænd, og han er stolt nok til ei at ville hviske dem Andet i Øret, end hvad hele Verden maatte høre. Indtaget, som han bekiender sig at være, for *Nordens Aand* og *Danmarks Hjerte*, ei mindre end for Christendommen i sin enfoldige, gammeldags Skikkelse, og dog opsat paa at lade Menneske-Livet under alle Skikkelser afbilde sig i Historien, som det virkelig har yttret sig i Verden, maa han nødvendig falde lidt i dybe Tanker ved Indførelsen af de kværsiddende Nordboer, og især af de lavmælede Danskere, i *Verdens-Historien*, hvor de Fremmede, naar de engang prøvede paa at samle det Store i naturlig Forbindelse, neppe vilde finde en Plads beskeden nok for dem.

Trods al min Forkiærlighed for *Nordens Guder* og *Danmarks Hav-Fruer*, finder jeg nu, ved saa koldt Overlæg, som en aldrende Skribent, ene med sin Pen imellem de Døde, maa kunne bruge, at de har *Intet* at bestille med *Old-Tidens* og endnu kun saare lidt med *Nyaars-Tidens* almindelige Historie; men at i *Middel-Alde*²⁴⁹*rens*, der dreier sig om Udvandringerne fra Norden, og oplives af hvad der er stærkest hos Kvinden, der spille mine Yndlinger, under allehaande Skikkelser og Omklædninger, næsten bestandigen Hoved-Rolle, saa at hvis *Ælve-Dronningen* (*The Fairy Queen*), som gav hver Ridder sit Æventyr, selv reiste Verden rundt, vilde hun i Norden finde sig omleiret af alle sin Barndoms Minder, og i Bælt og Sund mellem Bøge-Skove kiende Vuggen igjen, som det blev tidlig sunget for, hvad Kaar hun skulde friste. Den *billige* Læser, hvor fremmed han end kan være for mine Liv-Stykker, vil da let indsee, det er ikke mig men *Dronningen* selv, der i det *Ellevte* Aarhundrede fører *Danskere* og *Nordmænd* ind paa den store Skue-Plads, medens han vil finde det naturligt, at *Skriveren*, som, efter en lang Udenlands-Reise, kun nogle Øieblikke kan dvæle ved *Fædrene-Landet*, baade gjør det med øiensynlig Forkiærlighed og dvæler et Øieblik længere end *Reise-Selskabet* ønskede. Han vil ogsaa, naar han tager Deel i alt Menneskeligt og ønsker Oplysning derom, og hvad læser han ellers *Verdens-Historie* for, finde sig fuldkommen skadesløs, da den Fornøjelse og Vinding det altid er at høre et Menneske tale om hvad han er rigtig *hjemme* i, maa for de Fremmede blive dobbelt, naar Talen er om *Nordens* Historie, der hidtil er de bedst oplyste iblandt dem hardtad saa ubekiendt som *China*. Rigtig nok er *billige* Læsere nuomstunder en Sjeldenhed, men *billige* *Skrivere* er det ikke mindre, og høre vi til disse,

maa vi ogsaa regne paa tilsvarende Læsere, blandt Andet, fordi vi ellers nærede den ubillige Mistanke, at selv naar det klarer sig, at alle kloge Folk, som aldrig finde, de ere kloge nok, af en velforstaaet Egen-Nytte maae være billige baade mod hinandens Dyder og Lyder, at selv da kun Faa eller Ingen vilde rette sig derefter.

Under disse Omstændigheder kunde jeg da baade løfte *Knud den Store* til Skyerne, fægte for Danmarks fuld250komne Uafhængighed af Keiser *Otto*, og gjøre meget Andet, som Man har regnet til Pennens Patriotisme, uden at de Læsere, jeg skriver for, var de end *Tydskere*, vilde tage anden Hevn end den jeg selv saa tit har taget over *Romersk Patriotisme*, baade hellig og søgn, nemlig at "blade om"; men gjorde jeg Sligt, da var jeg i mine egne Øine stokblind ei blot for Skrivers og Læsers, men ogsaa for Fædrene-Landets Tarv. Betragtningen af det *virkelige Liv*, som det Væsenlige, der er det første Skridt til sand Oplysning, maa nemlig jævne alle Trætter om Keiserens Skiæg og kiøle Heftigheden i enhver Strid om den Snee, der faldt i Fjor, og Opdagelsen af det rette menneskelige Forhold mellem "*Aand og Haand*", som er det næste Skridt, lærer paa Timen, at de mest glimrende Seire i Kæmpe-Slag, end sige da i Penne-Feider, hverken give den mindste Ret eller baade Andre end dem, der har bedre Sysler i Sinde, som de derved vinde Fred til at drive, saa Kæmpe-Færd er som Torden-Veir, immer frygtelig og majestætisk, men kun glædelig *bagefter*, naar den findes gavnlig. Dyrt maatte *Danmark* betale den forfængelige Ære, Det vandt under *Knud den Store*, medens *Hyldingen* af Keiser *Otto*, om den fandt Sted, har aldrig kostet Det enten Hvid eller Suk, og det gaar desuden med Folke-Færd, som med Enkelt-Manden, at de har kun Skam af en haabefuld Ungdom, naar deres følgende Liv har skuffet de store Forventninger, mens den Trælbaarne, som tilkæmpede sig Frihed, og den slet Opdragne, der blev en ædel og dannet Mand, har Ære deraf. Den *oplyste* Historie-Skrivers Patriotisme, der langt mere viser sig i Haabet om sine Yndlingers Frem-Tid end i Skildringen af deres Fortid, kan derfor lettelig synes hans Lands-Mænd meget for tarvelig, og vil kun falde den fremmede Læser, som ønsker Oplysning, besværlig, naar Folket, hvad neppe vil hændes 251er sin Skriver saa uligt, at *hans Læsere* finde det deres Bekiendtskab saavel som hans Haab aldeles uværdigt.

At nu *Danmark* var det gamle *Moder-Skiød* for *Nordens Aand*, maae vi iblandt Andet slutte af de *Angel-Sachsiske* Digte, og skøndt den overveiende Deel, Mødre sædvanlig har i Sønners Storhed, er af hemmelig Art, kan Man dog aldrig fortænke de store Mænds yngre Brødre deri, at de ære deres Moder og haabe, trods Følelsen af deres egen Svaghed, at en saadan Moders *youngste* Sønner vel endnu tør opvoxte til de Ældstes Maal. Intet Haab kan heller være rimeligere, end at *Danmark*, der skiænkede den ny Verden sin største Digter i *Angel-Sachsen*, ogsaa vil opelske, hvad den videnskabelige Verden ei mindre savner, en tilsvarende *Historie-Skriver*, thi ingensteds *aander* Fædrelands-Kiærligheden endnu saa varmt, og intet Fædrene-Land er saa skikket til at indgyde sine historiske Beundrere den rette Upartiskhed. Skulde nemlig en Engel fra Himlen beskrive Verdens Løb, da vilde han være upartisk, hverken fordi han fattedes Kiærlighed til sit Fædrene-Land, eller fordi Jordens Begivenheder var Det uvedkommende, men kun fordi hans Fædrene-Land var hævet over Tidens og Lykkens Omskiftelser og skiænkede ham paa eengang det høie Stade, det sikke Blik og den rolige Lige-Vægt i Sindet, der høre til at aftegne Slægtens forunderlige Løbe-Bane, som den virkelig var, og at lade alle Folk, som Menneske-Aanden besjælede, skee lige Ret. Derfor vil det *lykkeligste* Land paa Jorden ogsaa være *Moder-Skiødet* for *Historie-Skriveren* med de største Dyder og de mindste Feil, og *menneskelig* talt, kan neppe noget Land i *Lykke* ligne sig med *Danmark*. I det *Aartusinde*, Landets Skæbne var den store Verden bekiendt, stod det hardtad bestandig Fare for at oversvømmes og underkues af Fremmede, men blev dog kun øiebliklig det Første og aldrig det Andet! Kort og sjelden inddraget i Hvirvelen af de store Verdens-Begi252venheder, laae det dog disse nær og betragtede dem med levende Deeltagelse Nok, for i Stilhed at høste varig Frugt af dem Alle, hvorfor *Danmark* ogsaa, trods sin verdslige Ubetydelighed, i Aands-Dannelse bestandig holdt Skridt med de Forreste og kom dem stundum forbi, mens de standsede af Studsen over deres egne Kæmpe-Skridt eller indslumrede paa deres Laurbær! Endelig, trods sin herskende, tit ligesaa farlige som barnagtige Lyst til at efterligne store Folk i allehaande Smaa-Ting, undgik *Danmark* dog at lide Skib-Brudd paa den inderlige Kiærlighed til det gode Gamle, den dybe Beundring for virkelig Storhed og det aabne Øre for Naturens Røst som Menneske-Forstanden i de "*Slyngels-Aar*", den under sin Opvekt har tilfælles med alle Drengene, nødvendig miskiender og truer, men uden hvilke dog den sande *Høi-Skole* for *Livet*, ei mindre end det ægte, lykkelige *Borger-Samfund*, er aldeles uopnaaelig! Ingensteds kan det da med mere Rimelighed ventes og med mere Billighed kræves af Slægtens *Historie-Skriver*, at han med inderlig Deeltagelse følger *Menneske-Aanden* hvor den spores, og hæver sig i Betragtningen, over alle smaalige Hensyn, til *Forsynets Styrelse*, paa hvis Virkelighed hans Fædrene-Lands Skæbne er en tusindaarig Bekræftelse og hvis Godhed det aabenbar har sin Lykke og dermed Alt at takke, og føler nu end Fuskere paa den skønne Konst at afbilde *Age-Thors* Reiser og udtyde *Nornernes* Runer, at han, ved at spaae om Mesterligheden, netop røber Savnet, saa hører det dog ogsaa til den Gienskærlighed, Danne-Kvinden med Rette kræver af alle sine Sønner, ei at ændse øiebliklig Skam hvor Talen er om Fædrene-Landets udødelige Ære!

Det er først i det *Sjette* Aarhundrede, at *Byzantineren* Prokop, *Gothen* Jornandes og *Galleren* Gregor fra Tours lægger Mærke til de *Danske*, som et eget Folk, og Strand-Hugget paa *Frislands* Kyster, som *Gre253gor* fortæller, deres *Konge Hilak* (Higelak, Hugleik) maatte betale med sit Liv, da Hlodvikiden Thjodrik kom efter ham (515)*Gregors Franke-Krønike III. 3. see vi af *Biovolfs-Drape* var dog egenlig et *Gothisk* Æventyr* *Bjovulfs-Drape* (Thorkelins Udgave) 18de, 33te og 40de Sang. Fordanskningen i Fortalen XLI-II. . Denne

Sammen-Blanding og Forvexling af Nordboere, som hos *Tydskerne* og de *Romanske Folk* varede temmelig længe, har skaffet *Danmark* baade Æren og Skylden for mange Bedrifter, hvori det tog liden eller ingen Deel, og selv *Angel-Sachserne* bruge tit det *Danske* Navn i en udstrakt Betydning, ikke fordi de jo kiendte Forskiel paa Nord-Boerne, men fordi, som vi klarlig see af de *Islandske Bøger* fra Middel-Alderen, "*Dansk*" var et Fælles-Navn for de *Nordiske Stammer*, naar Man vilde adskille dem og deres Tunge-Maal fra *Tydsk* og *Vælsk*. Om Grunden til denne Kiends-Gierning har Man kævledes, da den synes at forudsætte et Slags Fortrin eller dog Forspring hos *Danmark*, fra Arilds Tid, som *Svenskere* og *Nordmænd* har fundet det, om ikke farligt saa dog ærgerligt at indrømme; men uden at ville nærmere berøre en saa killen Sag, er det en uskyldig Bemærkning, at ligesom *Danmark* for nærværende Tid maa takke sin Lykke og sit Leie for den Smule Forspring i Haandteringer, Manerer og høiere Sving, det dog udentvivl virkelig har, saaledes kunde noget Lignende godt været Tilfældet i Old-Tiden, uden mindste enten Skam eller Skade for dem "paa det høie Fjeld", end sige da for dem, hvis "*Fyrresvold*" er nok saa berømt af "*Rolf Krakes Guld-Sæd*", som af alle sine Kongelige Bauta-Stene.

Ei engang fra *Karl* den Stores Tid, da Kong *Godefred*, uden at spørge om Forlov, indtraadte paa den store Skue-Plads og vilde selvbuden giæstet Keiseren i *Aa254chen*, har vi en fortløbende Danmarks-Historie, og langt mindre i de Aarhundreder baade før ham og *Hugleik*, saa, naar vi desuagtet har indbildt os det, fortjener denne Drøm fra Middel-Alderen kun at omtales i Verdens-Historien, fordi Lykken hos os er meget bedre end Forstanden. Hvor godt nemlig end *Saxo Sællandsfar* i sin Tid, som laae paa Grændserne af det *Tolvte* og *Trettende* Aarhundrede, fortjende sit underlig sammensatte, dobbelte Binavn "*Grammatikeren* og *Poeten*", vilde han dog vist aldrig have vovet at byde sine Læsere det hele Vognmands-Læs af Nordiske Old-Sagn, der fylde de første otte Bøger af hans Danmarks-Krønike, hvis han ikke havde meent i dem at finde en vel noget fabelagtig, men dog i det Hele forsvarlig Fædrenelands-Historie, og en langt større Skat end *Knud Lavards* var da sunket til Havsens Bund, istedenfor at den nu paa halv-classisk Grund lod sig opgrave som *Dannefæ*. Dette *Dannefæ*, der, siden *Fofner-Guldet* eller Niflung-Skatten (Der Niebelungen Hort) sank tilbunds i *Rhinen*, og *Upsals Dressel* blev spredt paa *Fyrres-Vold*, er det Eneste i sit Slags, den *ny Verden* eier, har nemlig ikke blot en egen Glands, som Brud-Stykker af den over hele Nørre-Leden berømte Tusind-Konstner *Vølunds* Arbeide, men kaster tillige samme historisk-poetiske Lys paa de *Nordiske* som *Grækernes* Sagn paa de *Helleniske* Stammers begejstrede Old-Tid, og en grundig videnskabelig Undersøgelse vil vise, det er ikke lidet, fordi hvad Folke-Aanden lader sine Yndlinger drømme, de har oplevet, er hvad den uafslædig arbejder paa at udføre.

Mellem mange deilige Sagn er der imidlertid især To, som besynderlig maa tildrage sig den Nordiske *Historikers* Opmærksomhed, det Ene om *Hading* og det Andet om *Frode Fredegod*; thi *Hading*, der sammensmelter med *Njord*, den store Hav-Mand og Offer-Gode i *Asgaard*, 255lader os bestandig tænke paa *Angel-Sachseren* og *Engelsk-Manden*, medens Sagnet om *Frode*, hvem Lykken spillede for, saa han blev Keiser over hele Nørre-Leden, ret øiensynlig dreier sig om det *Danske Løsen*: Lykken bedre end Forstanden. *Frode* er nemlig en iegod, men svag Herre, som fra Barns-Been er hildet af Rænke-Smede og sover ind i sledske Kvinders Favn, og selv da han vaagner ved *Erik Ylfings* Norske Fritalenhed, er det *Erik* og *Andgrim*, *Hedin* og *Hogne*, med alle de Andre, der har Umagen, hvoraf han høster Æren, saa kun *Livsaligheden* er ham egen, men den var det rigtignok ogsaa, der stemplede hans Tid over hele Norden, hvor Kæmpe-Daad var Hverdags-Ting, til "*Guld-Alderen*", og skaffede ham det mageløse Efter-Mæle, at Folket bar hans Liig "tre Aar om Land", og skiænkede hans Krone til Skjalden, som besang ham bedst**Saxos Danmarks-Krønike* 5te Bog..

En ganske anderledes *Karl* er *Hading*, *Brages* Foster-Søn, der vel ogsaa i sin tidlige Ungdom falder i *Jette-Pigens* Garn, men sønderriver det snart, opsat paa Daad, rider lukt over det vildende Hav paa *Odins* Hest, gjør en Reise til *Hel* og til *Valhal* ved den gamle Frues Haand, og ender graahærdet sit travle, daadfulde Liv, ved at hænge sig selv for at holde sit Ord**Sammest*. 1ste Bog.. At det Sidste er et *Engelsk* Indfald, vil Ingen nægte, men slaae ei alle Mærker fejl, da er det Hele ligeledes, og kun optaget af *Saxo*, fordi *Angel-Sachseren* altid betragtede sig selv som en *Dansk Konge-Søn*, og bevægede sig, som *Bjovulfs-Drape* viser, selv efter Udvandringen, med Fornøielse poetisk i de Nordiske Far-Vande.

Herved mindes vi om et andet deiligt Sagn, som *Saxo* vel ikke har, men som ved ret egenlig at angaae *Danmark* og findes i *Bjovulfs-Drape*, mærkelig stadfæster Be256mærkningen ved *Hading-Sagnet*. Det hedder nemlig om Stam-Faderen til *Skjoldungerne*, Danmarks vidtberømte Arilds-Kongeslægt, at han kom i sin spæde Barndom drivende til En af Øerne paa et folkeløst Skib, men slumrede sødt, med en *Korn-Neg* til Hoved-Pude, trindt omringet af allehaande Vaaben og Klenodier, og da Folket paa den Tid just fattedes en Konge, betragtede de den "lille Ubekjendte" som deres *Skyts-Aand*, kaldte ham *Skjold* og elskede ham op til deres Konge**Bjovulfs-Drape* (Thorkelins Udgave) i Forspillet, Fordanskningens 1ste Sang og Fortalen XXXVII-IX.. I denne *Skjold*, hvem Islænderne kalde "*Odins Søn*", og *Saxo* melder om, at han "bandt Bjørnen med sit Bælte" da han var kun femten Aar, har vi aabenbar *Fredegod* med Lykke-Stjernen igien, men i en Skikkelse, kun *Hading* saae, da han travede over Havet paa *Sleipner* og stjal sig til et Udkik under *Odins* Kappe!

Om nu enten *Godefred* eller *Gorm* den Gamle og *Harald* Blaatan, *Sven* Tveskiæg og *Knud* den Store hørde til de ægte *Skjoldunger* eller ikke, kan vi saameget mindre afgang, som de *Danske* Sagn aabenbar forvirres eller afbrydes ved *Braavalle-Slaget*, hvor ikke blot den gamle *Harald Hildetan* faldt, men fældtes af sin egen Kiøre-Svend, der gierne var *Danmarks* gamle *Skyts-Aand* *Odin* selv, som dermed sagde sine

Yndlinger Farvel eller forvandlede sig til "Upsals Odin", for at gaae Bærsærke-Gang med *Regner Lodbrog* og hans Sønner.

Denne *Lodbrog*, som ikke blot *Saxo* og *Islænderne* veed Endeel at tale om, men som ogsaa *Tydskere* og *Angel-Sachser* finde sig nødt til at nævne langt tiere end de ønskede, maa vel fra *Upsal* have udstrakt sit Jern-Spir over Norden, og sin Rædsel over Havet, i Midten af det *Niende* Aarhundrede, thi i den næste Menneske-Alder, som var Kong *Ælfreds* Dage, fortæller *Asser*, at hans Søn²⁵⁷ner huserede i *England* og førde et Blod-Banner, hvori deres *Systre* havde baldyret en *Ravn* til et underligt Seiers-Tegn^{*}*Ælfreds* Levnet af *Asser* S. 33.. Uagtet imidlertid *Angel-Sachser* og *Islændere* ogsaa er enige om at *Lodbrog* faldt i *England*, hvor hans Sønner grusomt hævnede hans Død paa Kong *Ælle* i *Northumberland* og satte sig fast i *York*, ja, uagtet hans Islandske "*Døds-Sang*", det saakaldte *Krage-Maal*, er en vitterlig Ting, saa er dog *Regner Lodbrog* selv, historisk talt, en meget mistænkelig Person, blandt Andet fordi hans Sønner er saa mange og rase saa længe, at Man faaer ondt i Hovedet af at tænke derpaa. Tingen er da formodenlig, at enten førde *Fleer* det Tilnavn "*Folke-Skræk*" (leod broga), som *Saga-Mændene*, efter løierlig *Sædvane*, har gjort til et *Par laadne Buxer*, eller ogsaa var det *Blod-Banneret* selv der hedde *Lod-Brog* ligesom vort *Kors-Banner* endnu hedder *Danne-Brog*.

Hos *Saxo* er for *Resten Regner Lodbrog* samtidig med den *Jydske* Kong *Harald* (*Islændernes Klak-Harald*), som tyede til Keiser *Ludvig* den *Fromme* om Hjælp mod sine Med-Beilere til den *Danske Krone*, og lod sig døbe i *Mainz* (826), hvorved *Begyndelsen* skedte til *Christendommens* Indførelse i *Danmark*, skjøndt vi først henved 200 Aar senere, under *Knud* den *Store*, finde den herskende i *Riget*. Skulde Man slutte heraf, maatte Man troe, enten at de *Danske* var meget haarde Halse, eller at de havde meget slette *Evangelister*, men dog vilde Man i begge Tilfælde tage mærkelig Feil; thi allerede i *Sven Tveskiægs* Dage sagde *Olav Tryggesøn* om de *Danske*: det er *blødsødne* Karle^{*}*Olav Tryggesøns* *Saga* i *Heimskringle* K. 122., og at *Ansgar* (*Æsger*) fra *Korvei*, som bærer Navn af "*Nordens Apostel*"²⁵⁸kom de gamle *Evangelister* nærmere end nogen *Prædikant* giennem mange *Aarhundreder*, derom er hans *Levnets-Beskrivelse* af *Rimbart*, *Discipelen*, han elskede, et gyldigt *Vidnesbyrd*. For hvem der ikke kiender *Bogen*, maa dette vel klinge mistænkeligt, da, naar Man turde troe deres lovtalende *Discipler*, var ikke blot *Augustin* og *Winfred*, men hveranden *Vinkel-Helgen* næved at være *Apostlernes* *Overmænd*; men naar Man hos *Rimbart*, istedenfor de sædvanlige *Lovtaler* og *Barnagtigheder*, seer *Billedet* af en dybt bevæget, for sit *Kald* og *Martyr-Kronen* indtil *Sværmeri* begeistret *Munk*, og betænker, hvilket *Indtryk* han maa have gjort paa sin kiære *Discipel*, for at denne, ved en besynderlig *Undtagelse*, kunde opfatte og fremstille ham saaledes, da maae vi tilstaae, at *Danmark* havde samme *Lykke* med *Stamfaderen* til sit *Præsteskab*, som, efter *Skjold-Sagnet*, med ham til *Konge-Slægten*. Da nu *Rimbarts* *Vidnesbyrd* tillige er gyldig *Hjemmel* for, at ikke blot blev der i *Ansgars* Dage bygt *Kirker* i *Slesvig* og *Ribe*, men i de *fyrretive* Aar, han rygtede sit store *Ærende*, var det ham, paa et lille *Øieblik* nær, aldeles uformeent at omvende alle dem, han kunde, saa maa *Langdraget* nødvendig have havt ganske egne *Grunde*, hvoriblandt det aabenbar var *En*, at *Kongerne*, i det *Mindste* til *Gorm* den *Gamle* og *Harald Blaatans* Dage, lod *Troen* og *Guds-Dyrkelsen*, som det sig altid burde, være en *fri Sag*. Det Samme var imidlertid, som vi veed, *Tilfældet* i *Engeland*, hvor *Døbelsen* dog kun medtog halv saa lang *Tid*, og desuden trak det i *Danmark* ikke blot langt ud, men Man hører efter *Ansgars* og *Rimbarts* Dage slet intet til den *Danske Christendom*, før der stemmes op med *Jammer-Klagen* over *Gorm* den *Gamle*, først i det *Tiende* *Aarhundrede*, som gruelig forfulgte den, saa denne *Kiends-Giærning* ved et *Folks Daab*, der endnu i det *Nittende* *Aarhundrede* holder fastere paa *Daabs-Pag*²⁵⁹*ten* end noget *Andet*, bliver først forklarlig, naar Man kiender *Danskerne*, og har opdaget, at hvor alle *Mand* gaaer i *Kirke* er det *Meste* immer *Skin* og *Skygge*.

Intet *Folk* har nemlig mindre *Sands* end det *Danske* for "*Skin og Skygge*" af *Aandelighed*, saa naar ikke Kong *Knud* og hans *Angel-Sachsiske* *Præster* havde taget dem alvorlig af *Sagen*, var *Mængden* her, især paa *Øerne*, vel aldrig blevet døbt, og hvem der desuden, som de *Danske* i *Almindelighed*, er lidt dørske af *Natur* og skal have alt *Aandeligt* igiennem *Hjertet*, maatte nødvendig, hvor dybt end *Evangeliet* rørde dem, blive sene til *Øiensynlig* at rette sig derefter, ja, vidste vel ikke selv ret, om de troede, før *Troen* blev forfulgt. Endelig maatte hos et saa *kvindeligt* *Folk* baade den gamle *Vane* være næsten uovervindelig, og *Evangeliets* *Trøst* en *Tidlang* synes ret godt forenelig med en *Slump Afguder*, saa det undrer os hverken at læse hos *Wittekind*, at i *Harald Blaatans* Dage lod Man nok i *Danmark* *Christus* giælde for *Gud*, men meende dog, de gamle *Guder* var de stærkeste^{*}*Wittekind's* *Sachse-Krønike* 3die *Bog.*, eller hos *Saxo*, at endnu paa *Sven Tveskiægs* gamle Dage, da han omvendte sig og vilde overtale *Sællandsfarene* til det Samme, vilde de dog ikke give *Slip* paa *Fædrene-Troen*, førend *Hof-Præsten* med *Jern-Byrd* beviste *Christendommens* *Ægthed*^{*}*Saxo's* *Danmarks-Krønike* 10de *Bog.* .

Hvad nu *Forholdet* til *Sachserne* angaaer, da er *Krigene* med dem *En* af de *Strænge*, der idelig slaes paa i vore *Old-Sagn*, og *Tve-Kampen*, *Uffe* hin *Spage* bestod paa *Eider-Holmen* med *Sachse-Kongens* *Søn* og hans *Stal-Broder*, er *En* af *Perlerne* i dem. *Henrik Fugle-Fænger* er ogsaa aabenbar meent med *Keiseren*, *Sven* Aa²⁶⁰*gesøn* fortæller, fik *Lyst* til *Gorm* den *Gamles* deilige *Dronning Thyre Dannebod*, men blev kiønt narret, da *Thyre* holdt ham op med *Snak*, til hun fik *Danne-Virke* (*Dannis-Volden*) færdig, og lod ham saa staae for den med en lang *Næse*^{*}*Sven Aagesøns* *Udtog* K. 3., og bliver Man end heraf ikke klogere paa *Henriks* *Tog*, saa seer Man dog, de *Danske* fandt dem selv for svage til at gaae *Sachserne* paa *Klingen*, og mindes om, hvor "*Danmark, deiligst Vang og Vænge, lukt med Bølgen blaa*", har altid havt sit ømme *Sted*, det taalde ikke godt at røres paa. *Danne-Virke*, som de saakaldte *Einars Aarbøger* lade reise sig i *Karl* den

Stores Tid, er derfor vist endnu ældre, men paa saadanne Giærder brydes immer Gaa, der trænge til at lukkes, saa Dronning Thyre kan dertil godt have havt al sin Snildhed nødvendig.

Da nu *Thyre Dannebod*, efter alle Sagn, var en Christen Frue, der havde sin Nød med sin Hosbond, den gamle Hedning, ja, gjøres af *Islænderne*, for Kortheds Skyld, til Daatter af den *Harald Klak*, der for et hundrede Aar siden blev døbt i Mainz, saa er det ganske rimeligt, som *Wittekind* og *Ditmer* sige, at Gorms og hendes Søn *Harald Blaatan* vaklede mellem Hedenskab og Christendom, og da vaklende Folk staae aldrig fast, er Keiser *Ottos* Seier over ham aldeles i sin Orden. *Adam af Bremen*, som i det Ellevte Aarhundrede skrev *Nordens Kirke-Historie* og fik Endeel at vide af *Knud den Stores* Syster-Søn, Kong *Sven Æstridsøn* i Danmark, er her vor bedste Hjemmel og han fortæller, at da *Ærke-Biskop Unne af Bremen*, den Første der traadte i sine Formænd *Ansgars* og *Rimberts* priselige Fod-Spor, kom til Kong *Gorm*, fandt han vel den gamle Knast ubøielig, men fandt derimod aabne Øren hos Sønnen *Harald*, der vel ikke selv lod sig døbe, men hjalp dog 261gjerne med til Christendommens Udbredelse. *Unne*, siger *Adam* videre, døde paa den Reise, ovre i Sverrig, samme Aar som *Henrik Fugle-Fænger* (936); og tolv Aar derefter var det, Keiser *Otto* hærgede *Jylland* lige op til *Otte-Sund* ved Limfjorden og sloges paa Hjemveien med Kong *Harald*, som maatte flygte til sine Skibe, og forligde sig derpaa i Mindelighed med Keiseren, ved hvilken Leilighed baade han og hans Søn blev døbt, og Sønnen blev kaldt op efter Keiseren, saa han kom til at hedde *Sven-Otto* ^{*}*Adams Kirke-Historie* I. 51. II. 2..

Dette er ogsaa Alt hvad *Saxo* veed, og naar *Islænderne* udførlig fortælle om Striden ved *Danne-Virke*, hvor *Hakon Jarl* fra Norge kæmpede drabelig med paa *Haralds* og *Olav Tryggesøn* paa Keiserens Side, da maae de have sammenblandet dette Tog med et langt Senere under *Otto den Anden*, hvem Kong *Harald* ogsaa overlevede, thi han regjerede, efter *Adams* Regning, fulde halvtredsindstyve Aar ^{*}*Olav Tryggesøns Saga* (i *Heimskringle*) K. 24-29. *Adams Kirke-Historie* II. 19..

At der i denne Tid (omtrent 936-86) maa i Danmark og hele Norden være foregaaet mange mærkelige Ting, tillade de *Islandske Sagaer* os saameget mindre at tvivle om, som *Adam af Bremen* selv peger paa, at *Harald* baade virkede til Christendommens Udbredelse i alle tre Nordiske Riger, udvidede sit Herredømme i *Norge* og *England*, og gav saavel de *Danske* som *Friserne* Love, der endnu gjaldt i *Sven Æstridsøns* Tid ^{*}*Adams Kirke-Historie* II. 15.. Om den Rolle, Jubel-Kongen spillede under Nordens Omskabelse, er derimod *Adam* langt fra at stemme med *Islænderne*; thi han gjør en Helt og en Helgen af ham, medens han i deres Øine var baade en Usling og et Afskum; men da de selv fortælle os, der for en 262af hans Fogeders Udyd mod en strandet *Islands-Farer*, blev paa offentlig Foranstaltning gjort en lang *Nid-Vise* om ham paa Øen, med en Næse for hvert Næs, og de *Islandske* Old-Sagn gjerne er gjort efter *Viserne*, er deres Stemme langt fra at være upartisk ^{*}*Adams Kirke-Historie* II. 18-19. *Olav Tryggesøns Saga* i *Heimskringle* K. 36.. Hvor mandelig og hvor christelig *Harald* var, maae vi da lade staae ved sit Værd, og holde os til, hvad Alle er enige om, at han var en Nordisk Over-Konge i sin Tid og omkom tilsidst i en unaturlig Krig med sin egen Søn, *Sven Tveskiæg*, der stod i Spidsen for *Hedningerne*.

Ved denne Leilighed nævne ogsaa baade *Adam* og *Islænderne* *Jomne* eller *Jomsborg*, og uden at kunne indlade os i de lærde Tvistigheder om Sammes egenlige Navn og rette Leie, maae vi dog skiænke Efterretningen om dette mærkelige Sted paa Øster-Søens Slave-Kyst et Øieblikks Opmærksomhed. *Adam* er ogsaa her vor ældste Hjemmels-Mand og maa derfor høres først, skiøndt Man nok seer, han havde ikke selv været i *Julin* eller *Jomne* ved *Oderens* Udløb (hvor nu *Stettin* er Stor-Staden), men kalder hvad han havde hørt derom fast utroelige Ting. Det skal, siger han, være den største By i hele *Europa*, og det er *Stapel-Staden* for den *Nordiske* Handel, hvor Man har Alt, hvad Ens Hjerte kan ønske. Det er heller ikke blot *Slaver*, der boe, men ogsaa andre Folk, baade *Græker* og *Barbarer*, og selv *Sachser* kan godt vinde Borgerskab, men maae da tie med, de ere *Christne*, thi *Hedenskab*et hersker udelukkende ^{*}*Adams Kirke-Historie* II. 12.. Ikke desmindre hedder det siden, at da *Harald* paa sine gamle Dage blev bekriget af sin egen Søn, *Sven*, i Spidsen af de *Danske Hedninger*, og tabte Slaget, tyede han til *Jomne*, ²⁶³hvis hedenske Indbyggere, imod Forventning, husede og hælede ham, til han nogle Dage derefter døde af sine Saar ^{*}*Adams Kirke-Historie* II. 18..

Sammenligne vi nu hermed hvad *Saxo* har om *Julin*, da see vi strax, det er samme Stad, men høre, at *Harald* tæt derved skal have bygt en fast Borg, som blev til en frygtelig Røver-Rede, og det er da igien aabenbar det i de *Islandske Sagaer* saa berømte *Jomsborg*, stiftet, Somme sige af Kong *Harald*, og Somme af hans Avinds-Mand, *Sven Tveskiægs* Foster-Fader: Fynboen *Palnatoke* ^{*}*Saxos* Danmarks Krønike 10de Bog. *Knytlinge-Saga* K. 1. *Jomsvikinge-Saga* K. 23-24.. Om der nu virkelig reiste sig et saadant Nordisk Viking-Sæde lige ved Siden ad den Slaviske Stor-Stad, eller om det var i den, de *Hedenske* Høvdinger fra *Danmark* med deres Huskarle tog Borgerskab paa deres gamle Hand-Værk, og spillede til en Tid Mester i Staden, det lader sig neppe afgjøre; men i begge Tilfælde blev der et Borge-Leie for Nordens berømteste Vikinger, hvoriblandt *Islænderne*, foruden *Palnatoke*, udmærke hans Sønne-Søn, *Vogn Aagesen*, *Vesets* Sønner: *Bue Digre* (Tykkert) og *Sigurd Kappe* (Kæmpe) fra *Bornholm*, og *Strut-Haralds* Sønner: *Høie-Thorkild* og *Sigvald* fra *Skaane* ^{*}*Olav Tryggesøns Saga* i *Heimskringle* K. 38. *Jomsvikinge-Saga* K. 26-30..

At nu Disse, *Hedninger* alle, har, som *Islænderne* fortælle, været paa *Svens* Side, er høist rimeligt, især da *Saxo*, som ellers heri følger *Adam*, er enig med *Islænderne* om, at det var *Palnatoke* (Toke Skytte) der

gav Kong *Harald Bane*-Saar.

Hvad der for Resten gjorde *Jomsvikingerne* mest berømte i *Norden*, men tillige svækkede deres Magt og opløste for en stor Deel det frygtelige Broderskab, var Toget til 264 Norge, som endtes med det store Sø-Slag i *Hjøring-Vaag* eller *Sule-Fjorden*, saaledes kaldt af de glimrende Klippe-Tinder, som muelig kan være de *Herkules-Støtter* i *Norden*, Tacitus hørde tale om *Olav Tryggesøns Saga* (i *Skalholter Udgaven*) l. 150. Her maae vi imidlertid kaste et Blik paa *Norges* Fortid, der vel indtil *Gorm* den *Gamles* Dage er temmelig mørk, men lysner saa med Eet, til der fra *Island* af kastes Lys paa hele *Norden*.

Ikke blot *Dovre* med alle dets *Grander*, men en egen *Lyst* hos Folket, synes fra *Arilds-Tid* at have deelt *Norge* i ligesaa mange *Smaa-Riger*, som der var *Dale*, og *Striden* maa vel især have giældt *Bamsen* og *Bølgerne*, siden *Islænderne* vidste langt mindre at fortælle om de gamle *Drotter* i deres *Fædrene-Land* end i *Danmark* og *Sverrig*. *Snorre* begynder saaledes med *Upsals Drotter*, bekjendte under *Stam-Navnet Ynglinger* og *Skilfinger*, og lader en *Green* af dem sætte sig fast omkring *Opslo* eller *Folle-Fjorden*, uden at gjøre synderlig Opsigt, før To af dem, *Halvdan Svarte* og hans *Søn Harald Haarfager*, opkaste sig til *Norges* *Herrer*. Med *Tids-Regningen* seer det vel her lidt broget ud, som ved "*Tidens Fødsel*" under alle *Himmel-Egne*, men da baade *Angel-Sachser* og *Islændere* er enige om, at *Harald* var samtidig med Kong *Ædelsteen*, og det var *Gorm* den *Gamle*, der blev ham foreholdt som Exempel paa en rigtig *Stol-Konge*, maa hans *Regierings-Tid* nødvendig falde i det *Tiende Aarhundrede* *Wilhelm* af *Malmesbury* og *Heimskringle*.

Halvdan Svarte havde kun stræbt at udbrede sig *søndenfelds*, men *Harald Haarfager* gik over *Dovre*, bemægtigede sig baade *Trøndelagen* og *Nummedalen*, og anskaffede sig derpaa en Flaade, hvormed han undertvang *Nord-Mør*, *Sønd-Mør* og *Romsdal*, 265 med hele *Vester-Landet*. Til dette *Stor-Værk* blev han opægget af *Gyde*, Kongens *Daatter* paa *Hordeland*, som han beilede til, men fik det Svar, at hun blev aldrig hans, med mindre han først raadte ligesaa frit over *Norge* som *Gorm* over *Danmark* og *Erik* over *Sverrig*; thi da gjorde han det hellige Løfte, at før vilde han heller hverken bruge *Kniv* eller *Kam* til sit *Haar*, hvorover han vel en *Stund* kom til at hedde *Harald Uglehoved*, men fik, da Løftet var løst og *Lokkerne* redt, tilstrækkelig *Bod* derfor i *Norges Krone* og *Kiendings-Navnet "Haarfager"* *Harald Haarfagers Saga* i *Heimskringle* K. 3-4. 23.

I ti Aar, siger *Snorre*, varede den *Herrefærd*, og hvad der gjorde *Udslaget* var den varme *Dag* i *Bukke-Fjorden*, hvor tre *Konger*, foruden *Bærsærken Thore* *Langhage* og *Bue-Skytterne* fra *Tellemarken: Roald* *Surmule* og *Hadd* *Haardenhud*, gjorde deres *Bedste*, men kom dog *Alle* tilkort *Sammet*. K. 19.

Det var imidlertid langt fra at alle *Nordmænd* havde *Sind* til at bøie sig under *Haralds* *Jern-Spir*, som ikke nøiedes med *Æren*, men vilde være den eneste *Odels-Mand* i hele *Riget*, og at begrave sig selv levende, som Kong *Herlov* i *Nummedalen*, dertil havde vel neppe engang den *Tylvt*, der fulgte ham ind i *Jette-Stuen*, synderlig *Lyst* *Sammet*. K. 6. 8. De vandrede da ud, eller rettere, de stak i *Søen* og drev for *Vind* og *Vove*, og ved denne *Leilighed*, sige *Islænderne*, det var, at baade *deres Land* og *Færøerne* bebyggedes, medens *Havet* kom til at vrimle af *Vikinger*, blandt hvilke *Gange-Rolf*, som vandt *Normandiet*, bar *Prisen* *Sammet*. K. 20. 24.

Hvorledes det nu egenlig hængde sammen med *Haarfager* og *Ædelsteen*, er ikke godt at blive klog paa, da *Wil266helm* af *Malmesbury* blot fortæller, at Kong *Harald* i *Norge* forærede Kong *Ædelsteen* et prægtigt *Skib* med *Gylden-Stavn* og *Purpur-Seil*, ved hvilken *Leilighed* hans *Sendebud*, *Helgrim* og *Offred*, som traf *Ædelsteen* i *York*, fik deres *Reise* rigelig betalt, medens *Snorro* derimod har en ganske anden *Historie* om et *Sværd* med *Guld-Hjalte*, som *Ædelsteen* sendte *Harald*, for paa en snild *Maade* at gjøre ham til sin *Lehns-Mand*, og om hvordan *Harald* hævnede sig, ved at sende *Ædelsteen* sin *Frille-Søn* *Hakon* at opfostre *Wilhelms* *Englands-Krønike* II. 6. *Harald Haarfagers Saga* i *Heimskringle* K. 41-42. Uagtet nemlig det sidste *Gesandtskab*, hvis *Hoved-Mand*, *Høg Habrok*, har *Navn* tilfælles med En af *Eddas* *Fugle*, aldrig historisk kan staae *Nogen* i *Veien*, saa er dog den lille *Hakons* *Opfostring* hos Kong *Ædelsteen*, hvis *Navn* han siden med *Æren* bar paa *Norges* *Throne*, en *Kiends-Gierning*, Man ingen anden *Oplysning* har om. Rimeligviis har imidlertid, som *Saxo* melder, *Harald* paa sit *Tog* i *Vester-Leden* stødt sammen med *Ædelsteen*, men fundet sig i *Billighed*, og *Ædelsteen* har med *Fornøielse* paataget sig at være *Foster-Fader* til en *Konge-Søn*, der maaskee engang kunde *christne Norge* og dæmpe *Viking-Stormen* fra den *Kant* *Saxos* *Danmarks-Krønike* 10de *Bog*, under *Harald* *Blaatan*.

Dog, hvad der end har bevæget Kong *Ædelsteen* til at tage sig af den lille *Nordmands* *Opdragelse*, saa gjorde han det saa godt, at han, selv i *Saxos* *Øine*, som dog ingenlunde var ham huld, havde *Ære* deraf, og en *Drot* som *Hakon Adelsteen* i *Norge*, der, ligesom *Balder*, var nær ved at grædes op af *Graven*, er til alle *Tider* saa stor en *Sjeldenhed*, at han maatte vække vor *Opmærksomhed*, om han end ikke, ved at føre *Christendom* og *Angel-Sachsisk* *Dannelse* med sig til *Norge*, havde uberegne267lige *Fortjenester* af sit *Fædrene-Land*, af hele *Norden* og, videnskabelig talt, af hele den ny *Verden*. Vel læse vi ikke et *Ord* derom, at han gjorde *Nogen* bekjendt med *Angel-Sachsiske* *Sæder* og *Sange*, men det følger af sig selv, og vel syndes hans *Bestræbelser* for *Christendommens* *Udbredelse* ganske at strande paa *Trøndernes* *Trods*, men deels var *Trøndelagen*, om end *Sædet* for "*Landsens Størke*", dog ikke hele *Norge*, og deels spørge vi i *Henseende* til *Tro* og *Aands-Udvikling* aldrig om, hvad der siges og synes for *Øieblikket*, men hvad der i

Tidens Løb virkelig viser sig. Naar vi derfor see, at *Hakons* Drape ligner langt mere "*Ædelsteens*" end "*Haarfagers*", og see *Islænderne* arve *Pennen* efter *Angel-Sachserne*, da maae vi nødvendig tænke paa "*Ædelsteens-Fostre*", og naar vi see at *Christendommen* fra Kong *Hakons* Dage udbreder sig i Norge og seirer, før Aarhundredet er omme, da er det os klart, han udrettede alt det for den, som en Konge maa og virkelig kan, da det kun er herskesyge *Paver* og *Præster*, der har indbildt os, at *Christendommen* først er indført i et Land, naar Ingen tør mukke mod deres Buller og *Prækener*. Kun disse blinde *Veiledere*, og de dem følge, korse sig ved at høre *Asbjørn* fra *Melhus* tale paa *Froste-Thing* og fortælle Kongen reent ud, at *Fædrene-Troen*, som baade gennem *Brænd-Old* og *Høi-Old* har staaet sin *Prøve* i "*Norge, Kæmpers Fødeland*", vil *Trønderne* ogsaa nu have Lov til at beholde, og vil Kongen pine dem fra den, da, hvor høit de end har elsket ham, som faldet ned fra Himmelen til deres Held, vil de lade ham fare og tage sig en anden *Høvding*. *Hakon Adelsteens Saga* i *Heimskringle* K. 17.. Vi derimod finde det baade billig tænkt og godt sagt, skiøndt det var intet Under, at *Hakon* i sin Tid gjorde sig *Samvittighed* over at throne et *Øieblik* længer mellem *Hedninger*, end han havde *Haab* om at 268 *Christne* dem, og vi laste kun *Bøndernes Vildskab* og *Kongens Svaghed*, naar de brænde *Kirker* og han gaber over *Hanken* paa deres *Offer-Kiedel*. *Hakon Adelsteens Saga* i *Heimskringle* K. 18-19..

I sine sidste Aar maatte *Hakon* idelig ligge til *Feldts* med sin Broder *Erik Blodøxes* Sønner, som, tilligemed deres Moder *Gunnild*, den *Hex*, havde fundet *Tilflugt* og *Understøttelse* hos *Harald Blaatan* i *Danmark*, og havde omsider den *Glæde* vel ei at overvinde men dog at overleve *Hakon* den *Gode*. Det var ved *Fidje* paa *Stor-Øen* (under *Hordeland*), *Hakon* sidste Gang kæmpede og seirede, men ramdes efter Slaget af en, som det syndes, forhexet eller vildfarende *Pil*, som gav ham *Bane-Saar*. *Samlest. K. 28-31*.. At denne *Pil* og dette Slag har ogsaa gjort *Opsigt* i *Danmark*, seer Man hos *Saxo*, og hvordan de *Norske Hedninger* med stor *Æres-Bevisning* jordede den *Christne* Konge og viste ham til *Valhal*, fortæller ikke blot *Snorro*, men beseigler det, ved at anføre *Lig-Sangen*, Kongens egen *Syster-Søn*, *Eivind Skaldaspilder*, gjorde over ham, det med *Rette* berømte *Hakons-Maal*, hvori *Brage* slaaer *Harpen* for *Ædelsteens-Fostre* og spaaer at ei paa denne *Side Ragna-Roke* faaer Norge hans *Mage*. *Samlest. K. 32-33*. *Saxos Danmarks-Krønike* 10de *Bog*..

Hakon den *Gode*, som gav alle *Nordmænd* deres *Odel* igien, og gjorde, efter kloge *Mænds Raad*, baade *Froste-Things* og *Gule-Things* Lov, sad paa *Thronen* i 26 Aar (omt. 937-63), og ved *Gunnilds-Sønnerne*, som hans *Efter-Mænd*, *Harald Graafeld* og hans *Brødre* sædvanlig kaldtes, er her kun det at mærke, at de var døbt i *England*, men viiste kun deres *Christendom* ved, blandt andet *Hær-Værk*, ogsaa, naar de kunde slippe til, at brække *Gude-Huse* ned, og *Eivind Skalda-Spilder* gav dem 269 det *Skudsmaal*, at *Guldet* fra Kong *Hakons* Dage nedgravede de. *Hakon Adelsteens Saga* i *Heimskringle* K. 1-2. *Harald Graafelds Saga* K. 1-2..

Efter dem kom derimod (omt. 975) en *Hakon*, berømt under *Navn* af "*Hlade-Jarlen*" og opkaldt efter *Hakon Adelsteen*, med hvem ogsaa *Trønderne* enstund forvexlede ham, endnu mere end *Adam* af *Bremen*; thi vel kaldte de ham ikke *Konge*, som *Adam* gjør, men de løftede ham dog til *Skyerne*, som om han var *Hakon* den *Gode* op ad *Dage*, paa *Christendommen* nær, som *Hlade-Jarlen* vidste sig fri for, og dyrkede ivrig de gamle *Guder*, skiøndt han narrede dem med falske *Guld-Ringe*. Han nedstammede, siger *Adam*, fra *Ingvar* (*Yngve*) og de gamle *Jetter*, og *Islænderne* lægge til, at hans ypperste *Gudinde*, til hvem han endog skal have offret en *Søn* for *Seieren* i *Sule-Fjorden*, var *Jette-Fruen Thorgerd Hølgabrud*. *Adams Kirkehistorie* II. 15. *Olav Tryggesøns Saga* (*Skalholter-Udgaven*) I. 154, i *Heimskringle* K. 66.. Hans *Fader*, *Sigurd* Jarl i *Trøndelagen*, havde været *Hakon Adelsteens* *Høire-Haand*, om end ikke fuldtro *Ven*, og var blevet indebrændt af *Gunnilds-Sønnerne*, hvorpaa *Hakon* flygtede til *Danmark* og kom ved *Harald Blaatan*s *Hjelp* ei blot i *Besiddelse* af sit *Jarldømme* men fik hele *Vester-Landet* til *Lehn* af Kong *Harald* og snød ham for *Skatten*. *Saxos Krønike* under *Harald Blaatan*. *Olav Tryggesøns Saga* i *Heimskringle* K. 39.. Derfor, siger *Saxo*, sendte *Harald* ham *Jomsvikingerne* paa *Halsen*; men *Islænderne* paastaae, det var ved *Arve-Øllet* efter Kong *Harald*, da *Sven Tveskiæg* ved *Brage-Bægeret* gjorde det *Løfte* at indtage *England*, *Jomsvikingerne* lovede at fare til *Norge* og knække *Halsen*. *Olav Tryggesøns Saga* i *Heimskringle* K. 44-47. *Jomsvikingesaga* K. 37-49.. Det faaer nu være det *Samme*, hvem af dem der vidste det bedst, thi derom er de paa begge *Sider* enige, at *Toget* gik for sig og at *Jomsvikingerne* tabde, især fordi *Hakons* usynlige *Hjelpere* reiste en *Hagel-Byge* midt under Slaget, der baade skar og skræmmede. *Strut-Haralds* Sønner flygtede, sige *Islænderne*, men *Bue* faldt med stor *Ære*, og *Vogn* *Aagesøn*, der fangedes levende, fik, mod *Hakon* Jarls *Villie*, *Liv* og *Fred* af hans *Søn*, *Erik*.

Denne *Seier* i *Sule-Fjorden* gjorde imidlertid *Hlade-Jarlen* saa opblæst, at han Ingen ændsede, men gav alle sine *Lyster Tøilen*, og blev da snart ligesaa forhadet i *Trøndelagen*, som han nys var forgudet, og just som *Bønderne* reiste sig imod ham (omt. 995), kom en *Ætmand* af *Haarfager*, Norges *Helt*, *Olav Tryggesen*, hjem fra *Vikings-Tog*, blev paa *Timen* hyldet af *Trønderne* og satte en *Priis* paa *Jarlens Hoved*, som hans egen *Træl*, *Karker*, ved at stjæle *Livet* af ham, stræbde at vinde, men fik til *Belønning* et stakket *Halsbeen*. *Olav Tryggesøns Saga* i *Heimskringle* K. 50-56..

Om denne *Olav Tryggesen*, som grundede *Trøndelagens* *Hoved-Stad* ved *Nidros* (*Nid-Elvens Munding*), hvor end *Throndhjem* staaer, taler baade *Adam* af *Bremen* og, efter ham, *Saxo*, lidt forvirret, som om hans *Christendom* var meget tvivlsom og *Spaamænd* og *Tegns Udlæggere* i alt *Fald* hans bestandige *Raadgivere*. *Adam* havde imidlertid dog hørt, at *Olav* skulde være døbt i *England*, og det er da sikkert den "*Unlaf*", eller

“Anlaf”, der, efter Saxe-Krøniken, slog *Byrthnot* Jarl ved *Maldon*, men 271 lod sig derpaa døbe og havde Kong *Ædelred* selv til Gudfar**Adams Kirke-Historie II. 27. 29. Saxos Sven Tveskiæg. Saxe-Krøniken A. 993-94..*

Udsættelsen paa *Olav Tryggesens Christendom* er heller ikke nær saa ubillig, som den ved første Øiekast kan synes, thi naar Man har læst hans *Islandske Lovtaleres Beretning* om hans *Tyrkiske Maneer* at forkynde *Evangelium* paa, da kan Man virkelig ikke skionne rettere, end at hans *Christendom* maa have forholdt sig til *Hakon den Godes*, omtrent som *Ædelreds* til *Ædelsteens*. Vist nok kan det tjene til hans Undskyldning, at han heller ikke var opfostret af Kong *Ædelsteen* men kun opklædt af Kong *Ædelred*, og at hans Hof-Biskop *Sigurd*, der immer fulgde med ham, sagtens har billiget hans korte Proces med dem der vragede *Daaben*, men derfor bliver det dog hverken klogere eller christeligere “med Ild og Sværd” at arbeide paa sit Folks Lyksalighed. Nordmændene lyttede i Øvrigt langt mere opmærksom til *Olav Tryggesens* end til *Hakon den Godes* Thing-Lysninger om *Daab* og *Christendom*, tildeels vistnok, fordi *Olav* begyndte *søndenfelds* i *Vigen*, hvor *Harald Blaatan* havde banet *Veien***Olav Tryggesøns Saga i Heimskringle K. 59.*, men dog vel især fordi *Olav* var en *Helt* efter *Trøndernes Hjerter* og fik *Horde-Kaares Kæmpe-Slæggt* paa sin og *Daabens Side*, ved at gifte sin *Syster* med dens Hoved-Mand *Erling Skjalgsen* paa *Sole* (ved *Stavanger*), Norges mageløse *Herremand* (Herse), der i *Folke-Munde*, ikke uden *Føie*, kom til at hedde *Lille-Kongen* paa *Jedderen* **Sammet. K. 60. 62-64. Hellig-Olavs Saga K. 123..*

Sandt er det ogsaa, at naar Man læser *Olav Tryggesens Saga*, med det aabne Øie, uden hvilket alle Bog-272 Staver kun er Krage-Tæer, og med den Efter-Tanke, der er Vilkaaret for al virkelig Oplysning, da seer Man *Olav* i de fem Konge-Aar, der var ham knapt tilmaalte, arbeide saa glimrende og utrættelig paa det Kæmpe-Værk, at christne og kalfatre Norge, at om han end baade forgreb og forløftede sig, maae vi dog prise hans Agt, beundre hans Kræfter og give *Trønderne* Ret i, at skal Man tages med Trumf i Hjertets Anliggender, da maa det ogsaa kun være af saa aandrig, forvoven, aabenhjertig, og dagligdags saa jævn og mild og elskelig en Kæmpe-Drot, som *Olav den Store!*

Efter *Sagaerne* var *Olav*, da han kom hjem til Norge, endnu ikke fyldt sine *trediv*e Aar, men dog allerede Enkemand baade efter en *Vendisk Prindsesse* og en *Engelsk Grevinde*, hvad nok kunde hændes en *Sø-Hane*; men nu fik han Lyst til den *Svenske Enke-Dronning, Sigrid Stor-Raade*, navnkundig over hele Norden for sin Deilighed og sine Tryllier, men ogsaa for Stolthed og Grumhed. Hun havde nylig indebrændt et Par *Nisse-Konger*, der vovede at beile til hende, og skiøndt hun var langt fra at sætte Helten, der nu var Norges *Stol-Konge*, i Klasse med dem, taalde hun dog selv af ham ei mindste Overmod, end sige da, fordi hun ikke vilde lade sig døbe, at skiældes ud af ham baade for en “hedensk Tæve” og for “*gammelagtig*” **Olav Tryggesøns Saga i Heimskringle K. 66. 68.* Det er derfor naturligt, at hun, som kort efter blev gift med *Sven Tveskiæg*, har gjort sit Bedste for at bringe baade *Kong Sven* og sin Søn *Kong Olav Svensker* i Harnisk mod *Tølperen* deroppe “paa det høie Fjeld” **Sammet. K. 116. Adams Kirke-Historie II. 28. Saxos Sven Tveskiæg.*, men dertil hørde vel heller ikke mange Overtalelser, da den Norske Vovehals ikke blot gjorde Ende paa *Naboernes Indflydelse* deroppe, men kunde let blive dem selv farlig, og havde desuden gjort *Kong Sven* 273 den *Tort*, imod hans *Villie*, at gifte sig med hans *Syster Thyre*. Vel skriver *Saxo*, at *Sven* narrede ham tilgavns, ved først paa anden Haand at tilbyde ham *Thyre*, hvorover han lod *Sigrid* fare, og saa at snoe sig fra det; men har *Sven* begyndt paa at spille *Olav* den *Streg*, da blev han aabenbar selv narret, thi der er ingen Tvivl om, at *Thyre* jo fik *Olav*, om hun end først maatte løbe fra den gamle *Slave-Høvding*, *Sven* skal have kobblet hende til **Saxos Sven Tveskiæg. Olav Tryggesens Saga i Heimskringle K. 99-100.* Naar det nu videre hedder i *Sagaen*, at *Thyre* desuagtet gjorde *Krav* paa sin *Vendiske Morgen-Gave* og plagede *Kong Olav* saa længe for at skaffe sig den, til han gjorde *Reisen*, som kostede ham *Kronen*, da klinger det vel høist urimeligt; men nogen Deel maa *Thyre* dog sikkert have havt deri, siden *Adam* af *Bremen* udtrykkelig siger: det var denne “*stolte Danske Dame*”, der opæggede ham **Sammet. K. 100. Adams Kirke-Historie II. 27.*

Efter *Islænderne* skal nu *Olav Tryggesen*, paa sin *Hjem-Reise* fra *Venden*, være blevet forraadt af *Strut-Haralds Søn, Sigvald Jarl i Jomsborg*, og, efterat *Erling Skjalgsen* og mange *Andre* af hans *Venner* var seilet forud, blevet overrumplet ved *Svolder*, af den *Danske* og *Svenske Flaade*, i *Forening* med en lille *Norsk* under *Hakon Hlade-Jarls Søn Erik*, som var landflygtig og ei bange for at drages om Reeb med den *Stærke***Olav Tryggesens Saga i Heimskringle K. 97. 116-18.* I *Hoved-Sagen* har vi heller Intet derimod at indvende, men hvad *Stedet* angaaer, som *Islænderne* desuden kun dunkelt betegne, maae vi nødvendig holde os til *Adam*, som, sikkert efter *Sven Æstridsens* egen *Mund*, 274 udtrykkelig vidner, at det berømte *Sø-Slag* stod i *Øre-Sund*, ei langt fra *Helsingborg* **Adams Kirke-Historie II. 29.*

Dette *Svolder-Slag*, endnu meer berømt i *Norden* end det i *Hjøring-Vaag*, saa det har kun *Braavalla-Slaget* over sig, stod omtrent Aar 1000, og er udførlig beskrevet i *Sagaen*, især efter *Olavs-Drapen* af *Halfred Vanraad-Skjald*, som selv var med, og uagtet der i slige *Draper*, baade for *Rimets* og *Rundingens Skyld*, let løbe Ord med, der ei maa tages lige efter *Bog-Staven*, saa er dog *Beskrivelsen* ei mindre jævn og rimelig end den er deilig, og hvad vi snarest kunde fristes til at tvivle om, stadfæstes heel uventet af *Adam* og *Saxo*.

Saaledes fortæller *Saxo* os, at *Kong Olav* havde en mesterlig *Bue-Skytte*, hvis *Pile* susede saaledes om *Svens Øren*, at han saa ingen *Redning*, med mindre der kunde gaae *Last* paa den forbistrede *Bue*, og da nu endelig En af hans *Skytter* slumpedede til at skyde *Strængen* over, gav det saadant et *Knald*, at *Olav* spurgde høit, hvad der brast, og fik det stolte *Svar: Norges Rige af din Haand* **Saxos Sven Tveskiæg.* Naar vi nu høre

af *Islænderne*, at samme Bue-Skytte var den berømte *Trønder: Einer Thambeskælver*, som knap kunde komme med paa *Lang-Ormen*, fordi han var kun atten Aar, men spillede siden en stor Rolle i Riget, og at Kong *Olav* svarede: for Riget raader Gud og ei din Bue, da er det en Oplysning, vi maatte vente og aldrig kan vrage**Olav Tryggesens Saga i Heimskringle K. 102. 126.* . At *Olav*, da han ei længer kunde væрге sig paa *Lang-Ormen*, det berømte Orlogs-Skib, bygt efter hans Hoved og under hans Øine ved Nidros, sprang overbord for ei at fanges levende, det sander baade *Adam* og *Saxo*, og den Første lægger til, at hans Dronning "den 275 stolte Danske Dame" ynkelig men velforskyldt satte Livet til ved Sult**Adams Kirke-Historie II. 29.*

Hermed stemme *Islænderne* fuldelig overeens og anføre de nærmere Omstændigheder, hvoriblandt den høist mærkværdige, at da *Olav* var borte, spurgde *Thyre* Biskop *Sigurd*: hvor lidet hun vel turde nyde om Dagen, for ei at være Selv-Morderske, og rettende sig efter hans Svar, døde hun af Sorg og Sult den *niende Dag***Olav Tryggesens Saga i Heimskringle K. 129. Skalholter-Udgaven II. 97.* Var hun stolt i sine Dage, maae vi vel sige, da var hun ogsaa høi i sin Død, og for saadant et Hjerte kan Man godt forstaae, en Helt som *Olav* med Fornøielse, saa tit det skulde være, vilde vove sit Liv. Da Man aldrig fandt Kong *Olavs* Lig, formodede naturligviis hans gode Venner, han var vidunderlig blevet reddet, og kom kanskee igien, før Man vidste det, men skiøndt Somme syndes, de havde seet et Glimt af ham inde i *Jødeland*, er det dog vist, han kom aldrig meer paa *Norges Throne***Olav Tryggesens Saga i Heimskringle K. 130.*, og Tiden vil nu snart vise, om hin i Middel-Alderen sædvanlige Venten paa bradt forsvundne Heltens Atterkomst i en ny Skikkelse, dog havde Noget at betyde.

Seier-Herrererne deelde Byttet, dog saaledes, at *Erik Jarl*, som var gift med den Danske Konges Daatter, og hans Broder *Sven*, som var gift med den Svenskes, fik hele Bestyrelsen, som de dog igien, for en Sikkerheds Skyld, deelde med *Einer Thambeskælver*, og gav ham deres Syster**Sammet. K. 131. Hellig-Olavs Saga K. 20.*

Saaledes stod Sagerne i Norden, da *Sven Tveskiæg* vendte sine Vaaben mod *England*, ei blot for at hæрге og beskatte men for at indtage og besidde det, og det er endnu en 276Hemmelighed, hvordan det Stor-Værk faldt Kongen af *Danmark* ind, medens det er klart, at Udførelsen var ikke mindre et Lykke-Træf end Lemlæstelsen af *Einers* Bue.

Dog, før vi nærmere berøre det *Engelske* Æventyr, der i et halvt Aarhundrede berusede *Danskerne*, saa de drømde, de var et stort Folk, maae vi dog høre, hvad Man ellers veed om den *Sven Tveskiæg*, Lykkens Luner gav et ikke lidet, skiøndt tvetydigt Navn i Verdens-Historien.

At han blev døbt i sin Barndom og kaldt *Sven-Otto*, maae vi troe paa *Adams* Ord, men vi, som veed kun alt for godt, at *Christen-Tøiet* gjør *Ingen* til *Christen*, lægge ei synderlig Vægt derpaa, og holde os til den Kiends-Gierning, at han i Spidsen for Hedningerne bar Avind-Skjold mod sin Fader, hvad selv en Hedning maatte skammet sig ved. Var der altsaa noget Ædelt hos ham, da laae det dybt begravet, som Guld i en Mødding, og det er Billedet, *Saxo* giver os af ham, saa, efter hans Sigende, blev *Sven* vel en meget christelig Mand, men først efterat have været to Gange i *Jomsvikingerne* Kløer, og i mange Aar fordrevet af den *Svenske* Konge, *Erik Seiersæl*. Da *Adam* af *Bremen* fortæller omtrent det Samme efter hans egen Daatter-Søns Mund, faaer vi vel lade det giælde, men maae dog bemærke, at *Saxo* er ene om den Fortælling, som gjør *Sven* mest Ære, nemlig at da han *anden* Gang var fanget af *Jomsvikingerne*, løste *Danmarks Kvinder* ham ud med deres Guld-Smykker, og fik derfor bedre *Arve-Ret* end de før havde havt. Er det nemlig sandt, da borger *Danne-Kvinden* os for, at hvor vild *Sven Tveskiæg* end foer, havde han dog Hjerte i Livet, og naar kun saa var, ligner Offeret ganske den Moder, som har det gode Lov igiennem mange Aarhundreder, at hun med Glæde sætter Alt paa haabefulde Sønner!

Naar vi nu vil gjøre os en nogenlunde rigtig Forestilling 277om *Englands Erobring*, hvorom et klart Begreb er os nægtet, da maae vi allerførst huske, at derpaa havde Nordens Vikinger arbeidet hele *tohundrede* Aar, saa i alle Tilfælde høstede *Sven* og *Knud* hvad *Andre* havde saaet. Om det nu i det Hele var ligesaa med *Danskerne*, kan Man vel tvistes om, men da det er deres gamle Vane, og vi godt kan see, de, mellem Slagene paa *Braavals* Hede og i *Øre-Sund*, havde ondt nok ved at forsvare sig selv mod deres Naboer, maae vi dog finde det høist rimeligt. Hermed stemmer ogsaa Alt hvad vi veed om Viking-Heltene godt overeens, thi om de første *Danske* Folk der gjorde Land-Gang siger *Sachse-Krøniken*, det var "*Nordmænd*" fra *Heredaland*, hvori altsaa "*Hordeland*" stikker**Sachse-Krøniken* under A. 787., og den *Halvdan*, under hvem Vikingerne gav dem til at *pløie* og *saae*, altsaa holde ordenlig "Dug og Disk" i *Northumberland*, er sikkert den *Halvdan Ylfing*, om hvem *Islænderne* fortælle, at han fældte Kong *Ælle* og indtog *Northumberland*, men "*Ylfingerne*" er *Norges Helte-Slæg***Sammet. A. 867 og 76. Saga-Billingen (Sögubrot) om Nordens Konger.* Vel er det sædvanligst hos *Islænderne* at lade *Lodbrogs-Sønnerne* baade fælde Kong *Ælle*, der smed deres Fader i Orme-Gaarden, og sætte sig ned i *Jørvik* (York), men ogsaa derved ledes Tanken fra *Danmark* til de andre Nordiske Riger, hvor *Lodbrog* og hans Sønner, efter alle Sagn, havde *hjemme*. Gaae vi nu videre, da komme vi til *Norges* berømte Viking-Tid i *Haarfagers* og hans Sønners Dage, til hvis Orden netop Kryds-Togene i Vester-Havet (Vester-Viking) hørde; i Visen om *Brunborough-Slaget* høre vi, at den "*Norske Konge*" var ogsaa blandt de Flygtende, *Haarfagers* mærkelige Berørelse med Kong *Ædelsteen* har vi seet, og *Is278lænderne* fortælle eenstemmig, at da *Erik Blodøxe* maatte rømme Norge for *Hakon Ædelsteens*-Fostre, gav *Ædelsteen*

ham *Northumberland* til Lehn, hvad vel neppe bogstavelig er sandt, men stadfæstes dog i Hoved-Sagen ved Sachse-Krønicens Vidnesbyrd om "*Erik Haraldsøns*" Herredom i *Northumberland* –Sachse-Krøniken under A. 952 og 54..

Hermed vil vi imidlertid ingenlunde frakiende især *Jyder*, *Skaaninger* og *Bornholmere*, Æren eller Skylden for ogsaa paa Englands Kyster at have gjort deres Bedste, men blot, saavidt mueligt, oplyse Sagen og yttre den Formening, at det først er *efter* Jomsborgs Stiftelse, at *Danskerne* kom til at føre an i Vester-Viking. At *Palnatoke* har taget sin gode Deel deri, maae vi deraf slutte, at han havde et *Jarldom* i *Bretland*, som han flittig besøgte og om vi da end ikke fandt *Strut-Haralds Søn*, *Thorkild*, nævnet som det store Hjul ved Englands Erobring, kunde vi dog neppe tvivle om at "*Joms-Vikingerne*" jo spillede Hoved-Rollen paa *Danske Vikings-Tog* i *Sven Tveskiægs* Dage. Vel gav *Thorkild* sig to Gange i *Ædelreds* Tjeneste, men hvad enten det var efter Aftale med *Sven* og *Knud* eller ikke, saa maatte *Ædelred* betale *Legen* **Samlingen af Steder om "Thorkild den Høie"* i de Danske "*Scriptores*" II. 458-63., og ved denne Leilighed maae vi lægge Mærke til, at ikke blot *Ædelred* havde for Skik at leie sig en Liv-Vagt blandt Landets Fiender, men at dette visse Tegn paa faldefærdige Throner allerede strax efter *Ædelsteens* Dage var kommet til Syne. Vi læse nemlig om *Ædelsteens* Broder-Søn *Edgar*, hvem Sachse-Krøniken i Øvrigt løfter til Skyerne, at han gjorde en stor Synd med det, han trak fremmede Ulykkes-Fugle ind og lod Hedning-279Skikke rodfæstes i Landet**Sachse-Krøniken* under A. 957.. Heri kunde imidlertid *Edgar* været ligesaa uskyldig som *Ædelred* i den Uskik at købe Fienden fra sig med Penge; thi af to onde Ting maa Man vælge det Mindste, om det end er meer end stort nok, og desuden betragtede Kongerne i *Vest-Sex* bestandig det øvrige England, som en Erobring, de havde gjort, hvoraf Man vel maatte see til at beholde det Meste mueligt, men kunde dog ogsaa miste en heel Deel og dog være meget baade rigere og mægtigere end Stam-Fædrene *Kerdik* og *Kynrik*. Naar derimod *Edgar*, som Sachse-Krøniken lægger til, virkelig elskede "den fremmede Udyd", da var han ligesaalidt at undskylde, som *Ædelred* var at beklage, naar det er sandt, at han kom paa Thronen ved et Snig-Mord og var saa dorsk, som *Wilhelm* af Malmesbury siger, at naar han ikke sov, sad han dog kun overende i Sengen og støttede sig paa Albuen**Wilhelms Englands-Krønike* II. 10..

Dog, før vi følge *Sven* og *Knud* til *London*, maae vi omtale den *Arve-Ret*, de, ligesaa vel efter en *Engelsk* Skribents, som efter *Saxos* Vidnesbyrd, paastod at have til Riget. *Saxo* gaaer hermed ikke længer tilbage end til *Thyre Dannebod*, som han siger var en *Engelsk* Prindsesse, Syster til Kong *Ædelsteen*, der anmassede sig Thronen, skiøndt Faderen havde tilkeiset *Thyres* Sønner den; og hvor, urimeligt end dette klinger, turde der dog ligge noget Sandt til Grund; thi, uden engang at regne de Rygter, vi hos *Wilhelm* see, der gik om *Ædelsteens* dunkle Herkomst, er det mærkeligt, at den *Normanniske* Kong *Gudrun* i *Ost-Angeln* havde "*Ædelsteen*" til *Døbe-Navn* **Sachse-Krøniken* under A. 890., og kunde da i Sagnet lettelig forvexles med sin berømte Navner. *Adam* af Bremen melder 280i alt Fald, at paa denne Tid begyndte det Danske Herredømme i *England* med en *Gundred* (ventelig *Gudrun*) som fulgte paa *Halvdan* (*Ylfing*), og at siden sendte *Harald Blaatan* En af sine Sønner did, som efter at have regieret en Stund, satte Livet til**Adams Kirke-Historie* I. 37. II. 15.. Lægge vi alt dette sammen med hvad *Engelænderne* selv fortælle, at *Sven* og *Knud* paastode Riget, som Æt mænd af den Danske Kong *Havelok* i *Lincoln* **Knightons Skrabsammen* (Compilation) I. 5., da maae vi formode, at *Ost-Angeln* alt en Tidlang har været anseet for *Danskerne*s Deel af Byttet, og at *Sven*, uden højere Tanker fra Først af, kun da Lykken over al Forventning føiede, fik Mod paa det Hele.

Sagnet om *Havelok* Konge-Søn, der blev Kokke-Dreng hos Kongen i *Lincoln*, men fik saa Prindsesse *Guldborg*, Rigets rette Arving, og blev omsider Konge baade i *Danmark* og *England*, har Man først nyelig igien lært ret at kiende af en heel *Rim-Krønike*, der i *Middel-Alderen* blev gjort derom, men her vedkommer det os ikke videre, uden forsaavidt det er høist mærkeligt, at Skjaldene derovre immer har havt et godt Øie til *Danmark*, om end han, der gjorde *Prinds Hamlet* udødelig, med det Samme satte en Klik paa os, vi, selv naar det er i *Sverrig*, Man laster Noget, maae høre ilde for i *Danmark* **Det alt for tit gjentagne: there is some thing rotten in Denmark, hvad dog kun kan udmærke Landet, hvis det alle andre Steder gaaer videre.* Havde vi imidlertid blot Magen til "*William*", da kunde han slippe nemt til at hævne Skade, ved snildt at benytte den Deel af Sagnet om *Amlæt* *Jyde*, som *Engelsk-Manden* har forsmaaet; thi det er Broder-Parten, og Skue-Pladsen netop *England*, hvor *Amlæt* ligesom *Havelok*, fik *Kon281gens* Daatter, men sagde baade ham og Dronningen bidende Ting, der kun behøvede at opfriskes for at hænge fast**Saxos Danmarks-Krønike* 3die og 4de Bog.

Hvormange Tog nu egenlig *Sven Tveskiæg* gjorde til *England*, er et meget vanskeligt Spørgsmaal, men en ikke mindre ligegyldig Sag, saa vi kan godt nøies med at vide, at Man mærker ham der først 994, da *Ædelred* købde ham fra sig, og at han 1002 sluttede et fast Forlig for 24000 Pund, som *Ædelred* brød, saasnart han var borte, ved at lade alle Danske, selv *Gidslerne*, hvoriblandt *Svens* egen Syster *Gunnild*, myrde**Sachse-Krøniken* under A. 994 og 1002. *Wilhelms Englands-Krønike* II. 10..

Dette *Nidings-Værk* berettes saa almindelig netop af *Engelske* Skribenter, at det vel maa have sin Rigtighed, men om *Sven* selv havde en Syster, der maatte undgiælde, og om dette Blod-Bad just bragde ham i Harnisk, falder tvivlsomt, da *Saxo* tier, og Dronning *Emmas* Lov-Taler, der gjerne vilde sige om *Sven* alt det Gode, han vidste, synes at nægte det, ved at fortælle: Kong *Sven* sad rolig i *Danmark*, mens *Thorkild*, med hans Tilladelse, drog til *England* for at hevne sin Broder, som der var dræbt, men lod sig forlige paa billige Vilkaar. Derpaa, bliver Lov-Taleren ved, skikkede Resten af *Vikingerne* Bud til Kong *Sven*, at han

maatte endelig komme over og tage Landet, da enten vilde *Thorkild* snart gaae over til dem igien med de *fyrretive* Snekker, han havde skilt dem ved, eller ogsaa skulde han faae Skam. Det var som talt ud af *Svens* Hjerter, Thing-Løberne foer Landet rundt, alle vaabenføre Mænd maatte indfinde sig, og da *Drosten* udraabde, at Kongen agtede sig til *England* for med "List eller Vold" (ferro dolisve) at underlægge sig det Hele, da fandt alle Mand det priselig. Hvor stor Flaaden var, hvormed *Sven* 282stak i Søen til det store Tog, finder Man ingensteds anmærket, men Lov-Taleren kan ikke nok udtrykke sin Beundring over al den Pragt og Stads der fulgde med, ligefra de brølende Løver, ildspyende Drager af det pure Guld og de ravgule Marsvin (som Gallions-Figurer) lige til Guld-Fuglene i Toppen, der (som Fløi) immer fløi med Vinden**Emmas Lov-Taler*, (i de Danske "Scriptores II.") 1ste Bog. Havde *Sven* ikke saalænge krævet "Danegjæld" i *England*, og nylig faaet saamange tusinde Guineer, som der lod sig en heel Deel støbe af og endnu langt Mere forgyldte med, da maatte vel al den Rigdom fra "Skov-Gaardene, Hede-Husene og Fisker-Leierne" i *Danmark* falde lidt mistænkelig, men nu lader det sig høre, og Noget maa der da vel ogsaa have været at overdrive, da Dronning *Emma* ellers maatte fundet det alt for latterligt.

Hvordan det nu egenlig gik til med den store Erobring, som er hvad vi spørge om, det springer Lov-Taleren, desværre, reent over, under det lurvede Paaskud, at hverken vil han trætte Læseren med den Vidtløftighed, Beskrivelsen vilde kræve, og heller ikke vil han gjøre sig selv den Tort at begynde paa hvad han aldrig var istand til at udføre sømmelig, og saaledes smurte om Munden, maae vi da nøies med den korte Beskeed af *Sachse-Krøniken*, at *Sven* begyndte sit Feldt-Tog fra *Ost-Angeln*, og fandt, da *Uhtred* Jarl i *Northumberland* strax underkastede sig, liden eller ingen Modstand paa sin Herre-Færd til *Oxford*, *Winchester* og *London*. Hoved-Staden, hvor *Ædelred* havde sluttet sig inde, med *Thorkild* ved Haanden, forsvarede sig derimod kiækt, og *Sven* mistede mange Folk i *Themsen*, men da han saa lod den Steen ligge, han ikke kunde løfte, og vendte sig vesterpaa til *Bath*, underkastede Hertug *Ædelmer* og hele Adelen i *Vest-Sex* sig paa Timen, og *Ædelred* fandt det ikke raadeligt at oppebie hans Tilbagekomst til 283London, men gik ombord paa den saakaldte "Engelske Flaade", hvormed *Thorkild* laae nede ved *Greenwich*, skikkede Dronning *Emma* med Børnene over til hendes Broder, Hertugen i *Normandiet*, og fulgde snart selv bagefter. Saasart han var ude af *London*, overgav Borgerne sig til *Sven*, men havde dog ondt at gjøre, thi *Thorkild* vilde ogsaa have "Kost og Løn", og hverken hans eller *Svens* Hær sparede desuden at tage selv, hvad de kunde faae Fingre paa**Sachse-Krøniken* under A. 1013. *Wilhelms Englands-Krønike* II. 10.

Derom er Alle enige, at *Sven* Tveskiæg kort efter (1014) fik sin Hel-Sot, men Lov-Taleren siger naturligviis ikke, at *Hellig-Edmund* (fordum Konge i *Ost-Angeln* og myrdet af *Lodbrogs-Sønnerne*) dræbde ham ligesom den hellige *Merkurius Julian* Niding (Apostaten), og selv *Wilhelm* af *Malmesbury* kalder hans Døds-Maade uvis og anfører kun det Andet som et løst Rygte**Emmas Lovtale* I. *Sachse-Krøniken* under A. 1014. *Wilhelms Englands-Krønike* II. 10. *Knytling-Saga* K. VI. Ikke engang *Robert* af *Glocester*, som skrev den første Engelske Rim-Krønike og sparer ellers ikke de "lede Danskere", forfølger *Sven* i Døden, saa det er først *Robert* af *Brunne* (i det Fjortende Aarhundrede) der lader ham styrte steendød for Sankt *Edmunds* Landse og fare lige til Helvede ikke blot med "Liv og Sjæl" men selv med "Kiød og Been" at boe hos *Satanas***De Engelske Rim-Krøniker* ved *Hearne*. Saa galt gik det imidlertid dog ikke, thi ikke blot *Lov-Taleren* men en samtidig *Tydsker*, *Ditmer* af *Merseburg*, vidner at en *Englænderinde* af sin egen gode Villie lod Liget balsamere og seilede med det til *Kiøbenhavn* (portus danorum), hvor *Sønnerne* høitidelig modtog det og ledsagede det til *Hellig* 284Trefoldigheds Huus i *Roskilde*, saa det er ikke for Intet, En af *Domkirkens* Piller endnu bærer hans Navn.

At *Knud* ikke selv, efter *Svens* sidste Villie, besørgede hans Hjemfærd, var, fordi han kom lidt hovedkulds afsted; thi saasart *Engelsk-Mændene* spurgde *Svens* Død, skikkede de Bud til *Normandiet* efter *Ædelred*, og *Thorkild*, som havde baaret Kappen paa begge Skuldre, fulgde nu Strømmen, saa *Knud*, som nok desuden saae sig forladt af sine fleste Hjelpere, fandt det raadeligst at skynde sig hjem med *treindsstyve* Skibe.

Disse tresindstyve Vikings-Snekker, vel ikke større end vore Kanon-Baade, det var da hele den *Skjoldungs* Arve-Gods, som fik *tre Kroner*, og deriblandt *Englands*, at dele mellem sine Sønner, thi *Danmark* havde hans Broder *Harald*, og naar derfor Lov-Taleren kalder *Sven næsten* den "lykkeligste" Fyrste i sin Tid, maa vi vel finde, at hans største Lykke var dog i alle Maader den, at være Fader til *den Lykkeligste!* Allerede dermed begyndte nemlig *Knuds* Lykke, at han, omringet af et forbitret Folk og af Forrædere, dog slap heelskindet hjem til *Danmark*, og den viste sig fra en sjelden god Side, da *Harald*, skiøndt han ingen Lyst havde til at dele Fædrene-Riget med sin Broder, dog modtog ham kiærlig og understøttede ham broderlig med hele den Danske Flaade til Arve-Gangen paa hin Side Havet**Emmas Lov-Tale* II. *Ditmers* Allehaande VII. (hos *Leibnits* I. S. 409-10). Intet Under derfor, at *Thorkild*, der immer fulgde Lykken, ogsaa snart fulgde efter *Knud* til *Danmark*, undskyldte sin Vankelmodighed, og forsikkrede, at de *tredive* Skibe, han havde liggende i *England*, tilligemed de *Ni*, der fulgde ham til *Danmark*, alle bemandede med *Karle* 285udaf *Vælgten* (Thingmænd), var istand til at føre Kongen trygt fra Ende til Anden i hele Riget**Emmas Lov-Tale* II.

Om nu den Danske Flaade, der allerede hos *Adam* af *Bremen* er svulmet op til tusinde Seilere**Adams Kirke-Historie* II. 36., bestod af 340 Skibe, som *Ditmer* havde hørt, eller, som *Lov-Taleren* siger, kun af 200, kan være det Samme, naar vi kun veed, det var derimellem; thi, stor eller lille, kastede den lykkelig Anker ved *Sandwich* og fandt ingen *Engelsk* Flaade at maale sig med. *Knud* derimod fandt, i Kong *Ædelreds* ældste Søn *Edmund*, en værdig Med-Beiler til Thronen, hvis Tilnavn "*Jern-Side*" betegner, hvad Historien viser, at

han paa Val-Pladsen maatte blevet *Knuds* Over-Mand, hvis han ikke bestemt havde havt Lykken imod sig.

Hvorvidt *Ædelred* og hans Sønner var kommet i *Knuds* Fraværelse, er uklart, da vi derom kun har *Islandske Beretninger*, men efter dem havde den Norske *Hellig-Olav*, som dengang foer til Kaps, været *Ædelreds* Høire Haand og hjulpet ham at tage Borgen i *London* (Tower) fra Thingmændene (Thorkilds Staldbrødre), uden dog i det Hele at faae Bugt med dem.^{*}Hellig-Olavs Saga i Heimskringle K. 11-14., og saavidt vi kan skiønne, var det ogsaa blot med sin egen Styrke, *Thorkild* paa *Knuds* Vegne leverede Slaget ved *Skorsten*, hvor Lov-Taleren siger, de *Danske* var i Flugten, men tog dog igien Mod og Mands-Hjerte til sig, da *Thorkild* viste dem, det var den visse Død at flygte, med Fienden i Hælene saa langt fra Stranden, og Seieren, som derpaa blev vundet, siger Lov-Taleren, bragde en stor Deel af Landet i *Knuds* Vold. I dette Slag maa det have været, at *Tymme Sællandsfar*, da Mærkes-Manden var fældet, og Hæren paa Flugt, snappede en *Mai-Green* og stak 286den paa et Spyd til et Nød-Banner, hvorved det lykkedes ham at samle Folket til fornyet Kamp og Seier.^{*}Saxos Knud den Store i 10de Bog., Noget, der maaskee nok falder Fremmede sært, men falder Sællandsfarer saa naturligt, at denne "*Mai-Greve*" blev den Eneste af Kong *Knuds* Kæmper, de gav Efter-Mæle.

Et af de andre Landskaber, siger Lov-Taleren, rensede en Helt, al Ære værd, *Erik Jarl* fra *Norge*, for Kongen, men da baade han og *Thorkild* gjorde reent Bord, hvor de kom, syndes *Knud*, Profiten gik i Arbeids-Lønnen, forbød al videre Plyndring og rykkede, for at gjøre Pinen kort, med samlet Styrke mod *London*, hvor *Ædelred* laae i sidste Aande-Dræt. Det lykkedes imidlertid kun halv om halv; thi vel døde nu endelig Kong *Ædelred*, efterat have, saa at sige, ligget for Døden alle de otte og tredive Aar, han havde Ord for at sidde ved Roret, og saasnart *Londonerne* havde faaet ham standsmæssig begravet, dagthingede de ogsaa med *Knud*, men Natten førend han skulde holde sit Indtog, stjal dog Besætningen, med *Edmund* i Spidsen, sig ud af Byen for at gjøre nye Optøier. Da *Knud* nu heller ikke troede Freden i *London*, blev han der ikke længer, end mens han satte Kronen paa, og tog saa Vinter-Leie ved *Sheerness* paa *Shepey*, de Danske Vikingers "*Gammel-Holm*" i Munden af *Thems*.

Edmund Jernside spillede nu Mester, saa længe det varede, samlede en utallig Hær, løftedes til Skyerne hele Landet over, holdt et glimrende Indtog i *London* (civitatem *pompaticæ* ingreditur), og udfordrede gierne *Knud* til en Tve-Kamp, men skal af ham have faaet det snilde Svar: nei, jeg vil nok bie med at slaaes, til jeg er vis paa at vinde, og tag du dig bare i Agt med din Kamp-Lyst om Vinteren at du ikke synker i Knæ naar Krigs-Tiden kommer!

Herved blev det, til strax efter *Paaske* (1016) da 287*Edmund* rykkede i Marken og *Knud* mødte ham paa Halv-Veien, ved *Ashdown* (Æskebjerg) i *Kent*, hvor det berømte Hoved-Slag stod, som, indtil videre, afgjorde *Englands* Skæbne. *Thorkild*, som gik i Spidsen for de *Danske*, pegede paa Banneret og sagde: seer I, *Ravnen* flagrer i Dag, derfor mandelig frem; vi har ingen Nød! Vende-Kaaben, *Edrik* Jarl, som nu var hos *Edmund*, flygtede med Sine, før Sværdet var draget, men *Edmund*, som ogsaa havde Folk Nok endda, opmuntrede dem til at staae som Mure for "Frihed og Fædrene-Land" og agte det for en Vinding, at de Feige flygtede i Tide, og derpaa gav han dem selv et følgeværdigt Exempel, ved at styrte ind, hvor Fienden stod tykkest og hugge ned for Fode. Han kom ikke heller til at staae ene, thi Engelsk-Mændene holdt tappert ud fra *Klokken ni* om Formiddagen til *Soel* gik ned, men saa var de ogsaa baade lede og kiede ad Legen, medens *Danskerne* derimod ikke blot blev ved at slaaes i *Maane-Skin*, men begyndte da netop ret at rase, saa det var aabenbart, de vilde enten seire eller døe. Da løb det rundt for *Engelsk-Mændenes* Øine, saa de syndes, Fienderne blev ikke blot kiækkere men ogsaa flere, jo længere det varede, og de vendte da Rygg, uden at *Danskerne*, for Mørkets Skyld, turde forfølge dem ret langt paa ukiendte Veie. Det var allerede over *Midnat*, da de skildtes ad, og *Danskerne* lod da Byttet ligge til om Morgen, men saae til at blive samlede, begravede saa, da det dagedes, deres mange faldne Stal-Brødre saa godt de kunde, tog med hvad der var noget værdt paa Val-Pladsen, overlod Fiendens Lig til Ravne og Krager, og lettede, saasnart de kom om Bord, for at gaae lige til *London*. *Edrik* var imidlertid atter kommet til Syne og, fordi han var en klog Karl, taget til Naade, og han tog nu i Raadet saaledes til Orde: I bær sagtens hardtad Allesammen Nag til mig, fordi jeg vendte Rygg, men seer 288 vel, vi har jo flygtet Allesammen, og naar Man forudseer, der skal flygtes, finder jeg, det er bedre at slippe heelskindet derfra end lemlæstet, især naar Man kan tjene sit Fædrene-Land med et godt Raad, hvor det ikke nytter at stampe imod Brodden. Som sagt, vi har flygtet Allesammen og skaffet *Danskerne* Seire Nok, men vil I nu lyde mit Raad, skal det være forbi baade med Flugt og Fare; thi naar vi dele Riget med de *Danske*, holder de nok Fred, og vor Konge maa jo dog meget heller nøies med det Halve end miste det Hele! Den Tale behagede Alle, undtagen *Edmund*, men han blev nødt til at finde sig deri, og *Knud* tog imod Tilbudet paa det Vilkaar, at *Edmund* skulde udrede det Halve af Lønningen til hans Hær. Det varede imidlertid ikke længe, før vor Herre kaldte *Edmund* og saa fik *Knud* det Hele!

Saaledes fortæller *Emmas* Lov-Taler denne mærkelige Begivenhed, og efter modent Overlæg, bliver der vel ikke Andet at indskyde, end *Sachse-Krønicens* Anmærkning, at ved *Ashdown* faldt tilligemed Hertugerne *Ælfrik* og den tappre *Ulfkatil*, saagodt som hele den *Engelske* Adel; thi baade hvad *Islænderne* og hvad *Wilhelm* af *Malmesbury*, for ei at tale om *Andre*, lægge til, er saa indviklet og usammenhængende, tildeels ogsaa saa modsigende, at det kun fordunkler den tydelige og troværdige Beretning, Man forgiæves dermed har stræbt at udfylde og oplyse. Kong *Edmunds* Død melder *Sachse-Krøniken* ligesaa kort og umistænkelig

som *Lov-Taleren*, og selv *Wilhelm* anfører det kun som et *Rygte*, at To af hans Kammer-Svende efter *Edriks* Tilskyndelse ynkelig myrdede ham, saa en *Nid-Vise* om *Edrik*, den falske Forræder, hvem det forbittrede, undertrykte Folk naturligviis ingen Samvittighed gjorde sig over at beskyldte for hvad det skulde være, er ventelig Kilden til hele den Fortælling, som derfor ogsaa bør læses i *Rim-Krøniken*, hvor den har noget *Shakspearsk* ved sig – Robert af Glocesters Engelske Rim-Krønike.

Efter *Sachse-Krøniken* blev nu *Thorkild* Hertug i *Ost-Angeln*, *Erik* Jarl i *Northumberland* og *Edrik* i *Mercia*, men *Edrik* fik endnu samme Aar (1017) sit Bane-Saar, hvorom det er værdt at høre *Lov-Talerens* Beretning. Hos *Knud*, siger han, fulgdes Ungdom og Viisdom ad, derfor elskede han alle dem, der havde tjent *Edmund* tro, men Forræderne og Vende-Kaaberne hadede han og lod paa een Dag mange høie Hoveder springe. Deriblandt var *Edriks*; thi da han offenkjært sagde, det var af Godhed for *Knud*, han vendte Rygg ved *Ashdown*, og fordrede Belønning derfor, da svarede Kongen mørk: vil du, som forraadte din egen Herre, da vel være mig tro; men nu skal du faae Løn som forskyldt, saa du skal tabe Lysten til Lumskeri! Dermed vendte Kongen sig til *Erik* Jarl og sagde: betal ham hvad vi skylder ham, det vil sige: slaae ham ihjel, før han sviger os, og strax var *Erik* ved *Haanden* med sin Hellebard og huggede med eet Snit Hovedet af *Edrik* – *Emmas Lovtale II.*

Hvad Man nu sagde i *Tydskland* om alt Dette, kunde vist nok være os saavel som *Knud* ligegyldigt, da det kun angik *Danmark* og *England*, hvorom Man heller aldrig i det hellige Romerske Rige har vidst ret Beskeed; men da vi dog altid er nysgierrige efter at vide hvad *Tydskerne* tænke og dømme, maae vi takke Biskop *Ditmer* af *Merseburg* for, vi ogsaa her kan faae vor Lyst styret. Han, som i de samme Dage skrev paa sit "*Allehaande*", hvori han fandt Plads til Alt hvad der faldt ham ind, begynder da med at fortælle os, at somme Tider, skjøndt det er *sjelden*, 290" fortæres han af Nidkiærhed for Herrens Huus" og kan derfor ikke undlade her at indskyde, hvad han tit har hørt tale om, hvorlunde nemlig Anglerne (saaledes kaldte enten af deres Engle-Ansigt (det vil sige Smukhed) eller af den Krog γ : angulus, de boe udi) er blevet usigelig plagede af den grumme *Danske* Kong *Sven Haraldsen*, saa de, som før var skatskyldige til Apostel-Fyrsten *Petrus* og var den hellige Fader Gregors aandelige Børn, nødtes til at svare "de skidne Hunde" (immundis canibus) aarlig Skat og lade Fienden boe trygkelig i den største Deel af deres ødelagte Land.

Dog, Vidtløftighed er *Tydskerne*s Skiøde-Synd og vi kan have Nok i vor egen Deel, saa vi nødes til at bryde af i Tide med den Bemærkning, at i Henseende til *Kiends-Giernerne* stemmer *Ditmer* ret godt overeens med *Lov-Taleren*, undtagen i hans sidste mærkelige Ord om *Knud* (ved 1018) som lyder saaledes: i *England* blev, Gud skee Lov! (Deo gratias) Mandskabet paa *tredive* Viking-Snekker nedsablet af *Svens* Søn, deres egen Konge, saa han, som med sin Fader hjem søgte og idelig hærgede Landet, sidder nu i sin Eenlighed og maa forsvare sig selv, som Basilisken i Afrikas Sand-Ørk – *Ditmers Allehaande VIII*, hos *Leibnits S. 420-21.*

See, det var da *Tydskerne*s Tanker, Ønsker og Forhaabninger ved *Englands* Erobring af de *Danske*, og ved Stand-Retten, *Knud* holdt over *Edrik* og hans Med-Skyldige, og "fromme" kan Man, uagtet Bispens gudelige Stil, just ikke kalde dem, billige er de heller neppe; men de henvende dog vor Opmærksomhed paa det Sørge-Spil, raa Strids-Mænd altid opføre i den dannede Verden, og Sørge-Spil, hvis Indhold kun er *Blod-Bad*, maae vi finde slette, ligesaavel af *Danske* som af *Tydske* Forfattere. Det nytter ikke her at beraabe sig paa Krigs-Retten, thi det er den afskyelige *Romer-Ret*, ikke heller at hænge sig i 291den *Angel-Sachsiske* Straffe-Præken af *Lupus*, hvor det siges reentud, at Alting var raaddent i *England* fra Inderst til Yderst – *Prækenen* paa *Angel-Sachsisk* hos *Hickes* (Thesaurus II.) paa Latin i de *Danske* "Scriptores" II. 463., thi naar det er allersandest, retfærdiggjør det dog kun Sværdet, aldrig *Haanden*, som hos de Mennesker, vi skal agte og elske, maa stræbe efter Andet end *Rov* og *Mord*. Spørgsmaalet er altsaa her slet ikke om *Løn* som forskyldt, hvorved *Hamlet* meget rigtig anmærker, at skal Retten saaledes have sin Gænge, maae vi i det Mindste *kagstryges* Allesammen, men Spørgsmaalet er: om *Menneske-Livet* med tilsvarende *Dannelse* øiensynlig vandt ved *Englands* Erobring af de *Danske*, og besvarede Verdens-Historien ikke det med Ja, da skulde den kun i Forbigaaende nævne *Danskerne* med deres *Knud* ligesom *Hunnerne* med deres *Atle* den *Store*, nævne dem som et eget Slags *Rov-Dyr*, der trivedes bedst i Vandet og drev deres Uvæsen til det Høieste i det *Ellevte* som Hine i det *Femte* Aarhundrede. Saaledes er nu vel ogsaa *Danskerne* hidtil sædvanlig behandlede i Verdens-Historien, men skulde det lade sig forsvare, maatte naturligviis en "*Dansk*" Verdens-Historie være ligesaa *utænkelig* som en "*Hunnisk*"; thi i det Hele falder *Æblet* aldrig langt fra Stammen, saa hvor der udvikler sig en eiendommelig Anskuelse af *Menneske-Livet*, som noget ikke *Dyrisk* men *Guddommeligt*, der har ogsaa fra *Arilds-Tid* været kraftig Deeltagelse i dette *Menneske-Liv*, og det er desuden soleklart, at naaede *Danmark* i *Middel-Alderen* nogen aandelig Udvikling, maa det takke Forbindelsen med *England* derfor. Naar nu kun *Menneske-Livet* vinder ved en Kamp, da er det *Aanden* ligegyldigt paa hvad *Sted*, og med et saa øiensynligt *Forraads-Kammer* og *Oplags-292Sted* for den ny Verden, som *England*, er det kun en Bisag, hvad der bliver tilbage, naar Hver har faaet Sit; men naar Man seer, hvad *Angel-Sachserne* i det *Tiende* Aarhundrede nedsank til, da er det en følgelig Sag, at Alt hvad der siden har aandig udmærket sig i *England* maa enten være af *Dansk* eller af *Normannisk* Oprindelse, og det var aabenbar ikke *Normannerne*, der bekæmpede den *Romerske* Retning og skabde det *Engelske* Bog-Sprog, med Alt hvad dertil hører. Det vil derfor aldrig falde veloplyste *Engelsk-Mænd* ind at betragte *Danskerne* som den *Angel-Sachsiske* Dannelses Bane-Mænd, hvilken de tvertimod, saavidt mueligt, tilegnede sig og giengjældte med de "raa Materialier", uden hvilke den "*Engelske Dannelse*", som blot er en god Bearbejdelse deraf, aldrig vilde fundet *Sted*.

Forholdet mellem *England* og *Danmark* i Middel-Alderen er nemlig det Eneste i sit Slags, fordi Erobrerne i det *Ellevte* Aarhundrede var for en stor Deel "samme Moders Børn" som de i det *Femte*, og kunde derfor ikke blot forstaae men sammensmelte med dem, og gjorde det virkelig til fælles Fordeel, thi *Angel-Sachserne* fik ikke blot en Tugtelse men ogsaa en *Forstærkning*, de høilig trængde til, og *Danskerne* vandt ikke blot store *Midler* til Uddannelse, som de fattedes, men blev ogsaa mange uvrone Kæmper og urolige Hoveder kvit, som fandt hvad de søgde "Død eller Brød" i det rige *England*, hvor *Livet* er en *Giæring*, der netop for at lykkes kræver stridige og stærke Elementer. I alle Henseender maa da "*Joms-Borg*" staae os for Øie, naar vi betragte den Krig, hvori Høvdingen *derfra*, *Thorkild den Høie*, er Mærkes-Manden; thi *Joms-Vikingerne* var jo netop gode *Stal-Brødre* til "*Hengst og Hors*", og det var farlige Naboer for *Danmark*, som *Islænderne* sige, *Sven Tve293skiæg* haabede at blive kvit ved at opægge dem til Toget mod *Hakon Jarl*, og som *Saxo* vist nok med Grund skylder for at have givet *Slaverne* Mod og Vane paa *Danmark*. Disse *Joms-Vikinger*, som paa *Øster-Søens* Kyst sikkert vilde ødelagt *Danmark*, der allerede i *Sven Tveskiægs* Tid to Gange maatte købe sin Konge af dem og kunde ikke veie ham op med Penge, uden at kaste sine Kvinders Guld-Smykker i Skaalen; disse *Joms-Vikinger* kunde umuelig gjøre den dannede Verden en større Tjeneste, end først at skaffe *Danmark* en Deel gode *Engelske* Penge og Præster, og dernæst sætte sig ned eller falde paa *Øen*, hvor *Normannerne* var ved Haanden, som *Hakon Jarl* i *Hjøring-Vaag*, med Haardt imod Haardt!

Vi sige altsaa med Rette, at *Englands* Erobring af de *Danske* var noget langt Andet og Bedre end *Ditmer* drømde om, og hvordan *Knud* den *Store* personlig teede sig derved, bliver saameget mere hans egen Sag, som *Saxos* Krønike viser, de kværsiddende *Danskere* har kun taget meget liden Deel i hans Storhed; thi ikke blot er *Saxo* nær ved at skiænde over, at han er blevet Rygtets Yndling, saa hans Glands fordunkler andre *Dane-Kongers*, der alle Dage i Daad kunde maale sig med ham, men *Danmark* har næsten ikke bevaret et Sagn om ham. Tildeels har dette nu samme Grund, som at en Bonde-Mand, hvis Søn er blevet Professor, ei veed stort at fortælle om hans lærde Værker og Penne-Feider; men det viser dog ogsaa, at *Knud* i den store Verden maa være blevet Fædrene-Hytten langt mere fremmed, end *Englands-Toget* nødvendig medførde, saa han maa egenlig betragtes som "udvandret" med *Joms-Vikingerne*, hvorfor han da heller ikke forlangde at begraves i *Roskilde*, men lagde sig til Hvile i *Winchester*, medens *Ordet* gik 294i *Danmark*, han havde endt sit Løb og fundet sin Grav i *Normandiet* **Emmas Lovtale* II. *Saxos* 10de Bog..

Det vidne da ogsaa de *Engelske* Forfattere eenstemmig, at *Knud*, efter *Edmunds* Død, ikke alene ved at gifte sig med *Ædelreds* Enke, *Dronning Emma*, men paa alle optænkelige Maader stræbde at vinde sine nye Undersaatters Hengivenhed, og da de gamle Viking-Høvdinge naturligviis ikke har været Hertuger efter deres Hoved, var det vel ogsaa for deres Skyld han snart gjorde *Thorkild den Høie* fredløs**Sachse-Krøniken* under A. 1021.. *Wilhelm* af *Malmesbury* siger i alt Fald udtrykkelig, det var for den Vold han fordum øvede mod *Ærke-Bispen* i *Kanterbury* (*Ælfeg*), som var ynkelig myrdet af *Vikingerne* og blev nu skrinlagt som en Helgen, og han lægger til, at saasnart *Thorkild* satte sin Fod paa *Dansk* Grund, blev han grebet og aflivet**Wilhelms* *Englands-Krønike* II. 11.. Om *Knuds* Svoger, *Erik Jarl*, virkelig, som *Wilhelm* siger, ogsaa maatte rømme Landet, er vel tvivlsomt, men da *Islænderne* sige, han døde paa en *Romer-Reise*, er det dog meget muligt; thi at *Knud* ikke gjorde meget for *Svogerskabs* Skyld, fik *Ulv* Sprageleg at finde, hvem han uden Lov og Dom lod myrde, enten, efter *Saxo*, ved sit eget Bord, eller, efter *Islænderne*, ved *Alteret* i *Roskilde* Dom-Kirke **Saxos* 10de Bog. *Hellig-Olavs* Saga i *Heimskringle* K. 163..

Dog, om ogsaa *Ulf* og *Edrik* var de eneste fribaarne Mænd, *Knud*, uden Lov og Dom, lod myrde i *Freds-Tid*, og om det kun skulde være sort Bagtalelse, hvad *Sachse-Krøniken* rigtig nok ligesaavel som *Lov-Talen tier* med, at han sendte *Edmund* *Jernsides* Sønner til *Sver295rig* for at myrdes, saa er det dog lige klart, at *Danmark* gierne maa give Afkald paa *Æren* baade af hans Kroner og hans Klogskab, naar Det saa kan fritages for Skammen af hans Tyranniske Luner.

Hvorledes *Knud* blev Konge i *Danmark*, veed Man egenlig slet ikke, da hans Broder *Harald*, hvem *Saxo* end ikke nævner, forsvinder ubemærket, men hvordan han blev Konge i *Norge*, veed vi langt bedre, end han skulde ønske, thi det var ved at bestikke alle de dygtige *Nordmænd*, han kunde enten høre eller spørge, med store Penge og end større Løfter.

Da vi sidst forlod *Norge*, havde nemlig *Seier-Herrererne* i *Svolder-Slaget* deelt Riget som et Bytte, dog saaledes, at Kongerne i *Danmark* og *Sverrig* nøiedes omtrent med Navnet, medens *Jarle-Sønnerne* *Erik* og *Sven* havde Gavnet. Derved blev det, indtil, medens *Erik* Jarl var i *England*, *Olav Haraldsen*, af *Haarfagers* Æt, benyttede Leiligheden og skyndte sig (1015) hjem til *Norge*, hvor hans Stiffader, *Sigurd Syr*, var Nisse-Konge paa *Ringerige*, under *Dansk* Høihed. Da *Olav* var langt fra at tilkæmpe sig den Vigtighed i *Verdens-Historien* som i *Norges*, hvis *Skyts-Helgen* han blev, kan vi her hverken dvæle ved hans Kamp med *Jarlerne*, eller ved hans Kiv med *Oluf Svensker*, og alt hans Bryderi med Nisse-Kongen *Rærek* paa *Hede-Marken*, men vi maae dog lægge Mærke til, at Det og Mere findes paa det Livligste udviklet og beskrevet i hans Saga, som viser os den *Islandske* Skildre-Konst i al sin Glands. Hvad vi her maae udhæve, er derimod hans *Ivrighed* ikke blot for *Daaben*, men for Afguderiets fuldkomne Afskaffelse, thi baade er det fra denne Side han indtager sin Plads i *Verdens-Historien*, mellem *Norges* kronede *Prædikanter*, og i den Anledning han paadrog sig det 296bittre Nag hos *Trønder* og *Haleier*, der kostede ham baade Liv og Krone. Han var, efter Sagaen, døbt af *Olav Tryggesen*, hvem han ogsaa ved Christendommens Indførelse meget tog til Mønster, men, skiøndt baade kiæk og klog, var han dog ikke saadant et Vidunder i *Nordmænds* Øine, saa de taalde ikke det Halve af ham,

og han vilde slet Intet taale af dem, hvad umueligt kunde gaae godt, da "Norske Herser" er kun et andet Navn paa "Normanniske Baroner", og Norges "ypperste Herse", der saae alle Jarler over Skuldrene, Olav Tryggesens Svoger, *Erling Skjalgsen* paa *Sole*, krummede kun meget nødig sin Rygg selv for en Konge.

At *Knud* tog *Olav* hans Frihed meget unaadig op, var en følgelig Sag, og havde han, det Første han fik Stunder, hjemstøgt *Norge* med en Deel af Englands og Danmarks Styrke, eller med den Hele, da havde det været Verdens sædvanlige Løb, det *Nordmænd* saavel som andre Folk maatte lære at finde dem i, men nu lurede han aabenbar paa Leilighed, til *Olav* havde lagt sig ud med *Erling Skjalgsen* og andre Høvdinge, som under de Omstændigheder hverken fandt det deres Ære for nær at bukke dybt for Kongen i *England*, eller at modtage gyldne Beviser paa hans Bevaagenhed. Ja, selv da sendte han ingen Hær til *Norge*, men et stadseligt Gesandtskab, der, ved kun at forlange Hylding og Skat af Kong *Olav*, skulde krænke og ydmyge ham, medens de udspeidede Tilstanden og bearbejdede Gemytterne omkring ham**Hellig-Olavs Saga i Heimskringle K. 139-40.* Forbittret herover og kied af bestandig at ligge paa Vagt mod en mægtig Fiende, der kun truede, gjorde *Olav* et Tog til *Danmark*, i Forbindelse med den *Svenske Kong Ønund*, og havde aabenbar en Fordeel over *Knuds* Flaade, men hvad enten *Knuds* Foræring dog ogsaa gjorde Virkning i *Sverrig*, eller *Olav* selv fælde sig for svag, saa undveg Kon²⁹⁷gerne et Hoved-Slag, snart seilede Kong *Ønund* hjem, og da *Olav*, som ei mere vidste, hvem han turde troe, fandt det alt for voveligt at gaae igiennem *Øre-Sund*, hvor den *Engelske* Flaade laae, forlod han sine Skibe paa *Kalmar Næs* og reiste landveis hjem som en skibbruden Mand**Hellig-Olavs Saga i Heimskringle K. 152. 54-69.* *Erling Skjalgsen*, som enstund havde opholdt sig i *England*, kom tilbage samme Efteraar, med store Foræring, og med endeel Bisse-Kræmmere, der om Vinteren løb Landet rundt og opkiøbte alt det "Venskab" til *Knud*, de kunde gjøre fal, deels for "det rene Væsen" og deels for Løfter om Guld og grønne Skove, og saa, næste Sommer, da faldt det Kong *Knud* beleiligt at gjøre sit Tog til *Norge* hvor nu ingen Modstand var at vente**Sammest. K. 171.* Han skulde Havet med sin Flaade, satte Kaasen lige op til *Nidros*, lod sig i *Trønde-Lagen* udraabe til *Norges Konge*, gjorde Sønnen af sin Syster og *Erik Jarl, Hakon*, til Rigs-Forstander, uddeelte Forleninger, sagde *Einer Thambeskjælver* smukke Ting, seilede tilbage til *Danmark*, og lod Helte-Gierningen besynge af sin *Islandske Hof-Skjald, Thoraren Lov-Tunge* eller *Roesiflæng*, især bekjendt af Omkvædet paa *Knuds-Drapen: Knud* freder Jorden som *Christus Himlen***Sammest. K. 178-82.* Kun forgiæves prøvede *Olav*, som imidlertid maatte sidde stille i *Tønsberg*, da *Knud* var borte, at komme paa Thronen igien, Lykken var ham bestemt imod, og da han, efter et Ophold hos Kong *Jarislav i Holmgaard*, brød tillands over *Kiølen* ind i *Trønde-Lagen* (1030), var den unge *Hakon Jarl* vel alt forgaaet, men *Trønderne* flokkedes dog under Anførsel af *Haleierne: Thore Hund* paa *Bjærkø* og *Harek* fra *Thjøtø* (en Søn af *Eivind Skalda-Spilzøder*), leverede *Olav* et Slag paa *Stiklestad i Værdalen* og fik Held til at fælde ham**Hellig-Olavs Saga i Heimskringle K. 184-240.* Nu satte *Knud* sin Frille-Søn *Sven*, som *Islænderne* sigte havde været Høvding i *Jomsborg*, til Konge i *Norge*, men han var i alt Fald kun en opløben Dreng, der snart blev ligesaa foragtet, som hans Moder, *Engelænderinden Ælvive*, hvem Man tilskrev hans haarde Love, blev forhadet, og saasomt *Olavs Søn, Magnus* den Gode, viste sig, fandt *Sven* det klogest at pakke ind, saa *Knud* den *Store* mistede *Norge* ligesaa hurtig og meget lettere end det var vundet**Sammest. K. 252-53. 261. Magnus den Godes Saga K. 3-4.*

Samme Aar (1035) *Sven* blev fordrevet, døde hans Fader, hvem *Emmas Lov-Taler* kalder *Keiser* over *Danmark, England, Bretland (Vales), Skotland* og *Norge*, og det er forsaavidt ganske rigtigt, som han langt mindre lignede en *Danne-Konge* af Guds Naade, end en *Romersk Keiser*, med Spydstage-Ret, der triumferede over langt mere end han vandt og drømde sig en Gud paa Jorden. Man studser derfor let ved at læse det smukke Sagn om ham, at han for at beskæmme sine Forgudere engang satte sig ved Havet henimod Flod-Tiden, og truede, som Landets Herre, Bølgerne, hvis de vovede at væde hans Taa, men sprang saa op, da de ei vilde lystre, priste Himlens og Jordens og Havets Skaber, som den eneste rette Herre, satte Guld-Kronen paa et Christus-Billede og bar den aldrig siden**Henrik Huntingdons Krønike VI. (hos Savile) S. 364.* Vel fortæller *Robert* af *Glocester Historien* saaledes, at *Knud* virkelig var indbildsk nok til at tænke, Havet skulde have lystret ham, og helbredtes kun af Erfaringen for den Daarlighed; men saa *dum* var *Knud* ingenlunde, og da hans Venskab med ²⁹⁹*Geistligheden* viser, han var langtfra at være Guds-Fornægter, kunde han være stolt nok, skjønt han loe ad dem, der alt for ubehændig vilde løfte ham til Skyerne.

Hvilken Opsigt for Resten *Knud* gjorde i Verden, slutter Man vel bedst deraf, at den *Tydske Keiser Konrad* af *Franken*, den anseeligste Fyrste i Europa, sluttede Forbund og *Svogerskab* med ham, og denne Opsigt blev ikke lidet forøget ved hans *Romer-Reise* (1031), da han saae Guld i *Frankrig* og *Italien*, som *Rolf Krage* paa *Fyrresvold*, og skrev et saare mærkværdigt Brev til begge *Englands Ærke-Bisper* og alle Rigets Stormænd, hvori han skrifter ganske ærlig sine Konge-Synder, lover Bod og Bedring, og forbyder strængelig alle sine Embeds-Mænd at gjøre mindste Uskjel, var det end for at takkes ham, eller at tage en Skilling med Uret, var det end til hans Fordeel, da han herefter alvorlig vilde frygte Gud og ære Loven og trængde ei til uretfærdigt Gods**Sachse-Krøniken under A. 1031. Wilhelms Englands-Krønike II. Emmas Lov-Tale II.* Da nemlig *Engelænderne* vidne, at han efter sin Hjemkomst virkelig beflittede sig paa alt Godt, er det billigt at tænke, hans forrige Voldsomhed og tyranniske Luner var mere Følgen af Opvext i Leiren mellem raa *Joms-Vikinger*, end egenlig Natur. Dog kan hverken dette, eller hans baade i *England* og *Danmark* berømte *Lov-Givning*, eller nogen *Roes* enten af *Emmas Lovtaler* eller af *Knytling-Sagas* Forfatter give ham Adkomst til Storheds Navn, uden som *Lykkens store Kiæle-Dægge* (hamingjumadr mikill um alla hluti), der, skjøndt han som de fleste Erobrere, døde ung (under fyrretive Aar), dog havde det mellem *dem* vel mageløse Held at

opleve den Dag, han fandt sig rig og mægtig nok, og at vinde den Roes: han bedredes med Aarene! I alle andre Henseender staaer han langt under sin Med-Beiler til Nor300dens Beundring, *Hellig-Olav*; thi medens vi see Olav endnu paa *Stiklestad* i en Skjoldborg af trofaste Venner, som dele hans *Død* og *Udødelighed*, sidder *Knud* saa eensom i Høienlofts-Salen, at er det end meget for haardt at ligne ham ved "Basilisken i Afrikas Sand-Ørk", er det dog klart, han søgde paa *Thronen* og paa *Valen* kun Redskaber, ikke Medhjelpere, og fandt derfor kun Misundere istedetfor Beundrere, han fattedes Alt hvad Hengivenhed skjænker og maatte nøies med hvad Guld kan opveie! Vel er det ikke usandsynligt, at han "inden lukte Dørre" baade søgde og fandt Endeel, som anderledes adler Mennesket og fryder Hjertet, men skiøndt Enkelt-Manden, til sin *Lykke*, tit i det Smaa kan baade give og tage rig Erstatning for store Mangler, saa bliver han dog aldrig stor derved, og hvad enten det er i Løn-Kammeret eller i fremmede Lande en Konge maa søge sin Roes og sin Glæde; fattes han dem under Kronen, da vakler hans Throne! Det hørde da ogsaa til *Knuds* besynderlige *Lykke*, at han døde før han dalede, thi han fik neppe engang Tidende om *Svens* Uddrivelse fra *Norge*, og fælde i alt Fald slet ikke sin Afmagt til at indsætte ham igien, saa lidt som det kunde ahne ham, der efterlod *tre* unge Sønner, rigere Arvinger end nogen Mands i Europa, at inden syv Aar var omme, skulde alle Sønnerne være døde og Arven i Fiendernes Vold, saa hans eneste navnkundige Frænde, *Ulv Spragelegs Søn*, omvankede flygtig i Fæderne-Landet!

Det blev nemlig *Ædelreds* og *Hellig-Olavs* Sønner, som arvede *Knud* den Store; thi efterat hans Egne, *Harald* og *Harde-Knud*, havde gjort ham og det *Danske Navn* al den Skam i *Engeland*, de kunde, faldt Riget der til *Edvard* den Hellige, og *Magnus* den *Gode* forsvarede sig ikke blot paa Norges Throne, men besteg ved *Harde-Knuds* Død tillige *Danmarks*, enten efter et sært Forlig imellem dem, eller i Følge den *Stær301keres* Ret. Det Første har længe giældt for afgjort, da baade *Saxo* og *Snorro* melde det; men da den *samtidige* *Adam* af *Bremen*, underrettet af *Sven Æstridsøn*, der maatte vide det tilgavns, udtrykkelig skriver, at *Magnus* tog *Danmark* med Staal-Handske, mens *Harde-Knud* endnu levede, saa vil der meget Andet end Efter-Snak til at svække hans Vidnesbyrd**Adams Kirke-Historie* II. 56. *Saxo X. Magnus den Godes Saga* i *Heimskringle K. 1.*. Da *Knytling-Saga*, som heller Intet taler om *Forliget*, lærer os, at *Sven Æstridsøn* hedd ogsaa "*Magnus*" **Knytling-Saga* K. 21., har Sagnet formodenlig sammenblandet ham med "Nordmanden", saa det har været *Frænderne*, *Sven* og *Harde-Knud*, der trættedes om *Danmarks Krone*, men blev mindelig forligte.

Med *Harde-Knud* (hvis løierlige Navn vel har været *Haarde-Knude*, som et uopløseligt Baand mellem *Knud* og *Emma*, *Danmark* og *England*) uddøde, siger *Knytlinga*, *Danmarks gamle Konge-Slæggt*, altsaa "*Skjoldungerne*", og skiøndt det er et stort Spørgsmaal, hvad Æt, uden *Gorm* den Gamles, *Knytlingerne* var af, er det dog baade vist og kiendeligt nok, at *Knud* den Stores Syster-Søn, *Sven Ulfson*, eller, som han almindelig kaldes efter sin Moder, *Sven Æstridsen* blev Fader til en ny Herre-Stamme, som maa kaldes de *Danske "Ylfinger"*, og beholdt *Thronen* i *trehundrede* Aar, til den uddøde med *Valdemar Atterdag* og *Margrethe*.

Denne *Sven*, om hvem *Adam* af *Bremen* vidner, at alle *Barbarernes* (Slavernes), end sige da *Danskernes*, *Historie* stod for ham, som den var præntet **Adams Kirke-Historie* II. 29.; har vi derfor alt tit maattet nævne som *Klerkens Hjemmel*, 302men uagtet han i mange Henseender maa have været en ganske udmærket Mand, gjorde han dog, uden for det *Bremiske Ærke-Stifts* Grændser, alt for liden Opsigt, til at vi her kan dvæle ved hans mange Slag med *Norges* Konger, der desuden var omtrent ligesaa mange *Nederlag*, og det maa da være nok sagt om ham som *Konge* i *Danmark*, at det var kun ved at overleve baade *Magnus* den *Gode* og *Harald Haardraade*, han blev fast i Sadelen, og kunde ved sin *Død* (1076) efterlade Riget til sine mangfoldige Sønner, blandt hvilke dog kun *Hellig-Knud* og *Erik Eiegod* blev navnkundige. Selv hans uopløselige Venskab med sin skarpe Tugte-Mester, *Biskop Vilhelm* i *Roskilde*, kan her kun berøres, fordi denne *Vilhelm Engelskmand*, som bygde *Roskilde* Dom-Kirke, selv er en Hæders-Mand i *Danmarks* *Historie*, som indskiærper os, at den *Danske Kirke*, og dermed hele *Dannelsen*, havde *Angel-Sachserne* og *Knud* den Store usigelig meget at takke.

Sven Æstridsens *Norske Avinds-Mand*, *Harald Haardraade*, har derimod i dyre Domme kiøbt sig en egen Navnkundighed i *Verdens-Historien*, som det var Synd at misunde, end sige berøve ham, og han var i alle Maader, som den første navnkundige "*Væring*", en saare mærkværdig Mand.

Denne *Harald* var en Søn af *Sigurd Syr* paa *Ringe-Rige*, og Halv-Broder til *Hellig-Olav*, med hvem han som en femten Aars Knøs og tidligmoden Skjald gik kvædende i Kreds paa *Stiklestad*, og lagdes i Dvale paa *Val-Pladsen*, men blev forbundet, kom sig og søgde sin *Lykke* først i *Holmgaard* og derpaa "langt af Leed" i *Maglegaard*, hvor *Zoe*, den sidste Levning af det *Makedoniske* Huus, dengang valgte og vragede *Keisere*, som *Kvinder Stads*. *Harald* med sit Følge blev strax op303taget mellem *Væringerne* (Forbunds-Tropperne 3: Fæderati) og skal, efter hans eget og *Islændernes* Sigende have udmærket sig ganske overordenlig i *Serkland* (Afrika) og paa *Sikiløe* (Sicilien)**Harald Haardraades Saga* i *Heimskringle* K. 1-10., hvorom *Byzantinerne* dog intet melde, men tilskrive *Georg Maniakes*, som Over-General det Hele. Da imidlertid *Adam* af *Bremen* ogsaa bruger stærke Udtryk om *Haralds* Bedrifter i den *Græske Keisers* Tjeneste**Adams Kirke-Historie* III. 13., og det er vist, han var hvas hvor han kom, kan *Byzantinernes* Taushed saameget mindre vække Tvivl, som *Kedren*, der ved denne Tid ganske rigtig nævner *Væringerne*, hverken melder hvor de tjende, eller hvad deres Høvding hedd.

Til sidst faldt *Harald* i Unaade hos Keiserinden og blev smidt i Taarnet, og man hviskede om, det var fordi han ikke vilde ægte hende, men en god Veninde hjalp ham ud, hvorpaa han endnu var med at stikke Øinene ud paa Keiseren og skyndte sig saa afsted tilbage til *Holmgaard* og *Norden* **Harald Haardraades Saga* i *Heimskringle* K. 13-17.

Om nu *Harald*, som *Adam* melder, ved sin Hjemkomst fandt Norges Throne ledig, eller, som *Islænderne* udførlig berette, fandt *Magnus* og *Sven* i fuldt Slagsmaal om *Danmark*, blev først Stal-Broder med *Sven*, men deelte siden halvt med *Magnus* **Sammest.* K. 18-24. *Knytlinga* K. 22., det kan vi ikke opholde os ved, da det egentlig kun er *Haralds Udenlands-Reiser* vi har med at gjøre, saa selv hans glimrende Seire over *Sven Æstridsen* og hans egne Undersaatter, navnlig *Einer Tambeskjælver*, hvem han dog stjal Livet af, kan her kun nævnes i Forbigaaende.

Sagen er, at vi, ligesom *Harald*, har Øie paa *En304geland*, der ligesaa lidt tabde sin Vigtighed i Verdens-Historien ved at skilles fra *Danmark*, som ved at samles og klogelig styres af *Knud*, men var dog under *Edvard* den Hellige saa forvirret og forstemt, at Vove-Halse, hvis høieste Ønske var Glimmer og Galgen-Frist, godt kunde vente der at gjøre deres Lykke.

Blandt de indenlandske Vove-Halse var nu enstund Ingen lykkeligere end *Godvin* Jarl og hans Sønner, og da En af Disse endogsaa et Øieblik kom til at bære Kronen, er det nok værdt at vide, at *Godvin* var en Søn af *Ulfnad* Herse (Wulfnoth) i *Sussex*, som i Kong *Ædelreds* Dage blev gjort fredløs, men trodsede hele Rigets Styrke **Sachse-Krøniken* under A. 1008.. Hvordan det siden gik *Ulfnad*, tale *Angel-Sachserne* Intet om, men "*Knytlinga*" fortæller, at da *Ulv Sprageleg* efter Slaget ved *Skorsten* forvildede sig i en tyk Skov, stødte han paa den Fredløses pæne Hytte og blev ledsaget ned til Stranden af *Godvin*, hvem han skaffede i Naade hos Kong *Knud* og giftede med sin Syster, som derved blev Moder til endeel Sønner, og deriblandt Kong *Harald* og *Toste* Jarl **Knytlinga* K. 11.. Dette Ægteskab veed *Wilhelm* fra *Malmesbury* vel Intet af, men han veed ikke heller hvem der var Moder til *Harald* og *Toste*, og faaer da lade sig oplyse derom af *Islænderne*, som her kan pukke paa *Adam* af *Bremens* Medhold **Adams Kirke-Historie* II. 37. *Wilhelms Englands-Krønike* II. 13..

Man hører for Resten ikke synderlig til *Godvin* Jarl og hans Sønner, førend under *Edvard* den Hellige, hvem de satte paa Thronen og vilde altsaa naturligviis raade over, men havde dertil farlige Med-Beilere i *Normannerne*, som *Edvard* fra *Barns-Been* havde nydt Godhed af og var vant til at lystre. Det kom derfor engang (1048) til aaben 305Feide mellem Kongens selvgjorte Formyndere, men Enden blev dog at *Normannerne*, med *Ærke-Biskop Robert* af *Canterbury* i Spidsen, indtil videre maatte rømme Landet og lade de Indfødte raade **Sachse-Krøniken* under A. 1048-52.. Ved samme Leilighed gik det udentvivi ogsaa ud over de *Danske Herremænd*, thi *Adam* af *Bremen* siger, at det var egentlig *Godvins* Sønner, der skildte *Engeland* fra *Danmark*, slog den Ene af *Sven Æstridsens* Brødre ihjel, og drev den Anden ud **Adams Kirke-Historie* III. 14., saa det stadfæstede sig ogsaa her, at Frænde er Frænde værst. *Edvard*, siger *Adam*, fik vel Lov at beholde Livet og Konge-Navnet, men det var ogsaa Alt, og *Saxo* kalder ham reent ud en kronet Slave, og melder, hvad der er ganske rimeligt, at *Harald*, for at glimre som "Fædrene-Landets Befrier", stjal paa een Dag Livet af hele den *Danske Liv-Vagt* **Saxos Danmarks-Krønike* X..

Der har været megen Trætte om, hvem *Edvard* egentlig ønskede til sin Efter-Mand: enten *Sven Æstridsen*, hvem *Adam* siger, han gav baade Løfte og Handsel **Adams Kirke-Historie* II. 57. III. 12., eller *Harald* *Godvins*, der selv vilde have hørt ham hviske om sig paa hans Døds-Seng, eller endelig Hertug *Vilhelm* i *Normandiet*, for hvis Vugge det vel maa være sunget; men det er saameget mindre værdt at tvistes om, som der, i det Mindste for vore Øine, ei kunde være noget Afmægtigere end *Edwards* Ønsker. Det er imidlertid klart nok, at ikke alene han, men *England* i det Hele, hældede til den *Franske Side*, medens *Northumberlænderne* for deres Part vel, næst efter dem selv, holdt mest af de *Norske*; thi vi læse, at da de fordrev deres Jarl, *Toste Godvins*, sparede de ligesaa lidt *Engelskmænd* som *Danskere* **Sachse-Krøniken* under A. 1064.).

306 Da *Edvard* døde (1066), blev *Harald Godvins* vel uden al indenlandsk Modsigelse hans Efter-Mand, men maatte endnu samme Aar holde to Slag om Kronen med udenlandske Med-Beilere, og tabde ligesaa afgjørende det Sidste, som han vandt det Første.

Om nu *Harald Haardraade* fra *Norge* kom af sig selv, for at prøve Lykken i *England*, eller *Toste* Jarl, som var usaattes med sin Broder, hentede ham, kommer omtrent ud paa Eet, da de To i alt Fald gjorde Følgeskab baade til Valen og til Graven; men *Islænderne*, som her synes at vide bedst Beskeed, fortælle udførlig, at *Toste* Jarl kom først til *Danmark* og vilde overtalt sin Frænde, *Sven Æstridsen*, til at vove en Dyst for *Knud* den Stores Krone, og da det mislykkedes, til *Norge*, hvor hans Ord faldt i god Jord, saa *Harald* fulgte ham hjem med en Flaade paa 200 Skibe **Haardraades Saga* i *Heimskringle* K. 77-85. *Sachse-Krøniken* under A. 1066.. De løb op ad *Humberen*, slog *Morker* Jarl og nødte *York* til at thinge, men da de tænkte, der var Fred og ingen Fare, og kom kun med halv Styrke og letbevæbnede for at holde deres Indtog, havde *Bymændene* narret dem, saa *Harald Godvins* kom farende ud af Porten med sin Hær og nødte dem til enten at vende Rygg eller holde Stand ved *Stanford-Bro*. *Haardraade* valgde naturligviis det Sidste, og skikkede kun Bud ned til Flaaden om sin Brynie og anden Forstærkning, ikke heller kunde *Engelænderne* bryde hans Skjold-Borg, men i sin Hidsighed brød han selv ud deraf og faldt, tilligemed *Toste*, førend *Eisten Urhane* kom med de

Brynieklædte. Kun forgiæves stræbte *Eisten* at hevne Skade, han fik selv sit Bane-Saar, men ventelig var han dog den *ubenævnte Nordmand*, Engelænderne give det Lov, at han alene enstund saaledes forsvarede *Stanford-Bro*, 307 at tilsidst Ingen turde vove sig imod ham, og da han kun loe ad gode Tilbud, havde han kanskee staaet der endnu, hvis der ikke var kommet et *Kaste-Spyd* og strakt ham til Jorden**Haardraades Saga* i *Heimskringle K. 86-97*. Vilhelms Englands-Krønike II. 13..

Saaledes sank da "Nordens Lyn og alle Danske Øers Skræk", som *Adam* kalder *Harald* **Adams Kirke-Historie* III. 18., i den sorte Jord, og han tog *Norges* glimrende Udsigter med sig i Graven, thi hans Søn *Olav Kyrre* (den Stille) vendte kun med Seier-Herrens Forlov hjem til Norge, og skjøndt *Kæmpe-Aanden* endnu øiensynlig svævede baade over *Magnus Barfod*, som faldt i *Irland*, og over *Sigurd Jorsalfar*, som under *Kors-Togene* glimrede ved *Sidon* og i *Maglegaard*, saa stod dog "den *Engelske Krone*" ei meer paa Spil, og med *Sigurd* i det *Tolvte* Aarhundrede uddøde egenlig de storladne "*Ynglinger*" af *Haarfagers* Æt. Naar Man selv er Nordbo, og seer, at enten skulde *England* tilfalde den *Norske Konge* eller den *Normanniske Hertug*, kan Man ikke vel bare sig for at tænke, *Haardraades* Seier vilde sparet *England* Undergangs-Kampen med *Frankrig*, baade i Sproget og i Marken, baade i Aandens og i Haandens Verden, mens den uopløselig vilde sammenknyttet *Angel-Sachsisk* med *Islandsk* og *England* med *Norden*; men alt saadant *Drømme-Værk* er dog kun *Giøgleri*; thi hverken er der hidtil, ikke heller vorder der, til Verdens Ende, nogen Seier vundet, som, efter Omstændighederne, kunde timedes uden hele den foregaaende Kamp. Sammenligne vi Gammelt og Nyt i den Nordiske Halv-Verden, da maa det aandelig bundfrosne *Island* ved Siden ad det omsmeltede *Angeln* vel ogsaa lære os, at *Nordens Vætte*, hvor kæmpemæssig den end stræbde at tilegne sig den *Christelige* 308 *Anskuelse*, og dermed fortsætte sin gamle Bane, dog dermed kun prøvede paa en Umuelighed og maatte, for at opstaae i Kirken, først virkelig drukne i Daaben!

Dog, ogsaa disse Grublerier maae, heller end fortsættes, hurtig afbrydes ved de store Optrin af det virkelige Liv, som *Normannernes* og *Kors-Togenes* Historie beskriver; thi der kommer det unægtelig for Dagen, *hvorvidt* det var mueligt at oprette et *Verdsligt Christus-Rige*, uden at Virak kom til at gaae for Aand, Vie-Vand for Kraft, Optog for Bedrift, Legender for Historie, og Skabilken-Hoveder for Engle og Helgene, ja, for Herren selv!